

KUTIJA PROMJENA

ZBIRKA RADIONICA O RODNOJ
RAVNOPRAVNOSTI

Impresum

Naslov: „Kutija promjena – učenice i učenici promiču rodnu ravnopravnost“

Izdavač: Forum za slobodu odgoja

Za izdavača: Ana Munivrana

Autorica: Vanja Kožić Komar

Urednice: Vanja Kožić Komar, Ana Munivrana

Jezični pregled: Vanja Kožić Komar

Grafičko oblikovanje i ilustracije: Centar pažnje, Andrea Biškupić, Vanja Nikolić

Sva prava pridržava izdavač.

Prilikom korištenja citata i materijala iz ove publikacije, molimo navedite izvor. Ova publikacija nastala je u okviru projekta „Kutija promjena – učenice i učenici promiču rodnu ravnopravnost“. Projekt se provodi u suradnji Foruma za slobodu odgoja i KRAŠ prehrambene industrije d.d. s ciljem osnaživanja učitelja i učiteljica, učenica i učenika u području promicanja rodne ravnopravnosti s naglaskom na ravnopravnu raspodjelu kućanskih poslova.

Zagreb, studeni 2022.

KUTIJA PROMJENA

ZBIRKA RADIONICA O RODNOJ
RAVNOPRAVNOSTI

UVOD

Drage učiteljice, učitelji, stručne suradnice i suradnici, razrednice i razrednici,

sigurno ste primijetili brojne promjene sa svakom novom generacijom učenica i učenika koja vam stiže u klupe. Donose vam teme i pitanja s kojima se možda uvijek ne osjećate najsigurnije – tako je i s temom rodnih uloga i rodne (ne)ravnopravnosti. Zbog čega još uvijek prevladavaju toliki stereotipi prema djevojčicama i dječacima? Zbog čega u društvu postoje tolike neravnopravnosti i nepravde? Zašto dečki „ne mogu“ ili „moraju“ neke stvari, a zašto djevojke? Zbog čega ih još uvijek svrstavamo u „ladice“ i jesmo li svjesni kad to radimo?

Svrha ove publikacije jest olakšati vam otvaranje ovih tema u razredu, kroz satove razrednika, izvannastavne aktivnosti ili školski projekt. Publikacija sadrži 16 nastavnih priprema i pruža vam nove ideje za rad na temama rodnih uloga, stereotipa i očekivanja s vašim učenicama:ima. Nastala je u suradnji Foruma za slobodu odgoja i KRAŠ prehrambene industrije d.d. kroz projekt „Kutija promjena – učenice i učenici promiču rodnu ravnopravnost“.

Naime, od 2022. godine Forum za slobodu odgoja surađuje s KRAŠ prehrambenom industrijom d.d. koja provodi društveno odgovornu kampanju #IJaSamDomaćica. Cilj kampanje je osvijestiti važnost pravedne raspodjele poslova u kućanstvu te potaknuti djecu i mlade na propitivanje ustaljenih stereotipa o rodnoj podjeli poslova te stvaranje novih, pravednijih navika.

Također, Forumov program „**Kutija promjena**“ sastoji se od edukacije, praćenja i mentorstva škola u području rodne ravnopravnosti. Zajedno sa školama Forum istražuje kako se ravnopravnost može unaprijediti cjelovitim pristupom školi – od kurikuluma, preko školske kulture, upravljanja školom, izgleda škole, pa sve do suradnje škole i obitelji te lokalne zajednice. Promiče **rodno osjetljivo obrazovanje** – ono koje je usmjereno na promociju rodno-ravnopravnih uloga, ponašanja, odnosa te koje aktivno zastupa rodnu ravnopravnost i društvenu

pravdu. Osim što je oslobođeno rodnih stereotipa, predrasuda, diskriminacije i seksizma, u okviru rodno osjetljivog obrazovanja potiču se razgovori o ravnopravnosti muškaraca i žena, kritički se pristupa rodno-stereotipnim prikazima likova u udžbenicima, učiteljice i učitelji se jednako ponašaju prema djevojčicama i dječacima i ukazuju im na to da ih njihova rodna pripadnost ne smije kočiti u daljnjim izborima obrazovanja i karijere.

Rodna ravnopravnost polazi od toga da su **sva ljudska bića slobodna razvijati osobne sposobnosti i činiti izbore** bez ograničenja postavljenih zadanim društvenim ulogama. Preporuke Vijeća Europe (CM/Rec(2019)1) zemljama članicama između ostalog ističu da **škole trebaju biti ključni subjekti** u mijenjanju stavova i ublažavanju razlika, jer djeca i mladi usvajaju rodne stereotipe i u školi, kroz kurikulum, nastavne materijale, ponašanje i jezik.

Vjerujemo se da ćete se primjenom ovih nastavnih priprema dodatno povezati sa svojim učenicama i učenicima, otvoriti s njima brojna pitanja, potaknuti ih na razmišljanje, prihvaćanje sebe i drugih te se pritom i zabaviti.

KLJUČNI POJMOVI

SPOL:

označava biološke karakteristike koje obilježavaju ljudska bića kao žene i muškarce. Često su spolne razlike vidljive u izgledu tijela: visini, građi, boji glasa, snazi, spolnim karakteristikama, prisutnosti hormona, a vidljive su u manjoj mjeri i u strukturi mozga, pri čemu su neke regije ponešto drugačije razvijene kod muškaraca, a drugačije kod žena. U društvenim se znanostima spol definira kao društvena i zakonska klasifikacija bioloških značajki koje osobe dijele na dvije kategorije, na muški i ženski spol. Katkad se spol naziva „biološkim spolom”, a koristi se i pojam „spol pripisan pri rođenju”. Biološki spol može, ali i ne mora biti u skladu s izgledom tijela, osjećajima ili s time kako se osoba identificira.

ROD:

socijalna kategorija koja se odnosi na stavove, osjećaje i ponašanje koje određena kultura povezuje s biološkim spolom osobe. Pojam označava društveno oblikovane uloge, ponašanja, aktivnosti i osobine koje određeno društvo smatra prikladnima za žene, odnosno prikladnima za muškarce. To se obično odnosi na područja poput: odijevanja, ponašanja te niza osobina ličnosti poput ugodnosti, empatije, dominantnosti, vodstva i sl. Ponašanje koje je kompatibilno s kulturnim očekivanjima naziva se rodno normativnim. Termin rod (eng. *gender*) koristi se u brojnim zakonima i međunarodnim dokumentima koji se bave ljudskim pravima i pravima žena, prilikom definiranja nasilja nad ženama kao rodno utemeljenog nasilja.

RODNA RAVNOPRAVNOST:

koncept rodne ravnopravnosti polazi od toga da su sva ljudska bića slobodna razvijati sve svoje sposobnosti i činiti izbore bez ograničenja postavljenih rodnim ulogama. Rodna ravnopravnost znači da su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ekonomskog, društvenog, kulturnog i političkog razvoja i ostvarenih rezultata. Podrazumijeva da su interesi, potrebe i prioriteti žena i muškaraca uzeti u obzir, prepoznajući raznolikost različitih grupa te jednako društveno vrednovanje sličnosti i razlika muškaraca i žena, kao i njihovih uloga.

RODNA DISKRIMINACIJA:

aktivno djelovanje i ponašanje na temelju predrasuda ili namjernog osporavanja prava na osnovi spola, odnosno, svako isključivanje, ograničavanje ili nejednak tretman temeljen na spolu. Pojam se najčešće odnosi na diskriminaciju ženskog spola. Zakon o ravnopravnosti spolova donosi sljedeću definiciju: „Diskriminacija na temelju spola predstavlja svako normativno ili stvarno, izravno ili neizravno razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje temeljeno na spolu kojim se otežava ili negira ravnopravno priznanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava muškaraca i žena u političkom, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, građanskom i svakom drugom području života.“ Često je vidljiva u načinu na koji pristupamo djevojčicama i dječacima, u porukama koje im šaljemo, ograničenjima koja im postavljamo, prilikama i prostoru koje im pružamo, osjetljivosti kojom ih štitimo i sl.

Ostale pojmove pogledajte u Rječniku rodne ravnopravnosti, dostupno u [Smjernicama za ostvarenje rodne ravnopravnosti u školama](#).

U ovoj publikaciji koriste se oba termina „spol“ i „rod“, ovisno o tome kako su citirani u korištenoj literaturi i ovisno o procjeni autorice. Razumijevanje spola i roda u stalnom je razvoju te je moguća i drugačija upotreba termina nego što je to navedeno u tekstu.

1. IMAŠ PRAVO NA SVE EMOCIJE

ISHODI UČENJA

Odgojno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.1., A.2.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.2., A.2.2.)
- Razvija svoje/osobne potencijale – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.3., A.2.3.)
- Prepoznaje/opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklusi 1 – 2 (B.1.1., B.2.1.)
- Razvija komunikacijske kompetencije – obrazovni ciklusi 1 – 2 (B.1.2., B.2.2.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

CILJEVI:

Zaključiti kako svi imamo pravo na sve emocije bez obzira na spol i rod, prepoznati da je moguće bolje razumjeti svoje emocije i vježbati upravljati njima; razmisliti o tome što nam negativno, a što pozitivno neke emocije mogu donijeti.

POTREBNI MATERIJALI:

papiri, flomasteri, radni list za svakog učenika i svaku učenicu

Prepoznati pravo svih dječaka i djevojčica na sve emocije te bolje razumijevanje vlastitih emocija.

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:

Predlažemo da kao pripremu za razgovor o emocijama koristite izdanja Foruma za slobodu odgoja: zbirku [Protresi - zbirka nastavnih priprema za razvoj emocionalne otpornosti i suočavanja s krizom](#) te zbirku [Tvoja supermoć](#). Za više ideja o tome kako pomoći učenicima i učenicama da bolje upravljaju svojim emocijama, posebice ljutnjom, predlažemo [22 ideje za otpornost - zbirka nastavnih listića za razvoj emocionalne otpornosti i suočavanja s krizom](#).

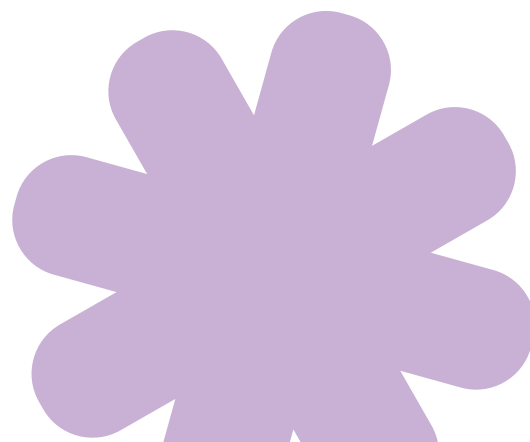
PREPORUČENI RAZREDI:

1. – 5. razred (uz prilagodbu primjenjivo i za više razrede)

UVOD:

Na početku sata najavite kako ćete se danas baviti emocijama – pitajte učenice i učenike je li im taj pojam poznat, a s najmlađima možete koristiti i pojam osjećaji. Recite im da stanu jedni pored drugih formirajući liniju i odgovaraju na vaša pitanja tako da polože obje ruke u zrak: jako visoko ako je njihov odgovor **da** ili **znam** te ih isto tako uopće ne podižu ako je odgovor **ne**, **nimalo** i **sl**. Naravno, ruke mogu podići i u sredinu (**odgovor osrednje ili ne znam odgovoriti**) te u bilo koji položaj između – ovisno o tome koliko je njihov odgovor na pitanje blizu ili daleko od položaja **da** ili **ne**. Najavite kako ćete sada promisliti koliko smo dobri u pokazivanju svojih osjećaja: ljutnje, sreće, tuge i straha. Prilagodite pitanja uzrastu i mogućnostima svojih učenica i učenika. Važno je da promisle na koji način pokazuju određene emocije, je li im neke lakše pokazati, srame li se ili suzdržavaju pokazati koju od njih... Priključite se i vi ovoj aktivnosti. Potaknite ih da trepere prstima tijekom ove aktivnosti – bit će zabavnije. 😊

1. Znam li pokazati drugima kad osjećam ljutnju?
2. Znam li pokazati ljutnju, a da nekog ne povrijedim?
3. Znam li pokazati svoju sreću?
4. Znam li pokazati svoju sreću, a da nekog ne povrijedim?
5. Znam li pokazati drugima kad osjećam tugu?

6. Znam li to pokazati, a da nekog ne povrijedim?
7. Koliko dobro znam pokazati da se nečeg bojim?

Porazgovarajte:

- *Mislite li da su neke od ovih emocija više karakteristične za dječake/djevojčice?*
- *Možda netko želi podijeliti kako reagira kad osjeti neku od ovih emocija?*
- *Reagira li netko na način koji mu/joj se ne sviđa?*

GRUPNA AKTIVNOST:

Podijelite učenicima i učenicama papire i flomastere.

Njihov je zadatak prisjetiti se neke situacije kad su bili ljuti, tužni, uplašeni ili sretni. Neka odaberu jednu od ovih emocija koja im je najzanimljivija, koju najmanje razumiju, s kojom se najčešće susreću (neka sami odaberu kriterij) i neka nacrtaju kako zamišljaju tu emociju ili sebe u situaciji kada su je osjetili. S najmlađim uzrastom zatim usmeno prokomentirajte pitanja u tablici na radnom listu kao i njihove kreativne uratke.

Starijem uzrastu (nakon, ali i umjesto crtanja) možete dati radni list s uputom da se prisjete „najsvežije” situacije kada su osjetili neku od emocija kojom se danas žele više baviti. Neka današnja aktivnost postane njihova svakodnevna praksa i neka radni list koriste ubuduće kao dnevnik emocija. Na taj način mogu bolje upoznati sebe u raznim emotivnim stanjima kao i osvijestiti što oni tu mogu i žele promijeniti.

ZAKLJUČAK:

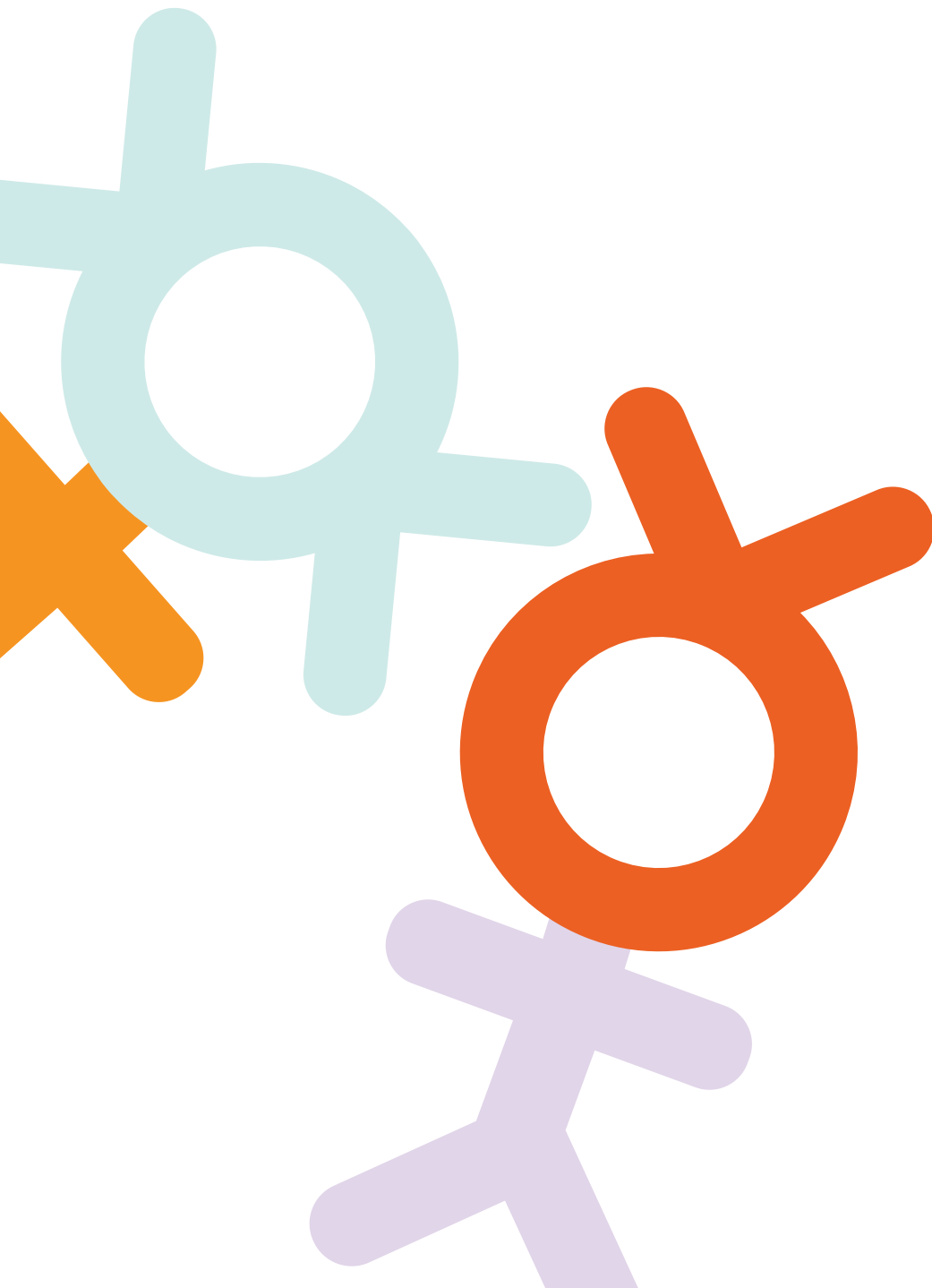
Iako često čujemo *Ne budi tužan, Ne plači, Nemoj se ljutiti, Nemoj se bojati...* svi mi imamo emocije i u redu je osjećati ih. Nekad nam je zbog njih teže i osjećamo se jako loše i kao da nam nitko ne može pomoći, a nekad nam pomažu da se maknemo od nekih loših situacija ili naučimo nešto.

Iako nas se odmalena često upozorava da neke emocije nisu za dječake (npr. tuga) ili za djevojčice (ljutnja), ili da nije u redu nešto osjećati, svi

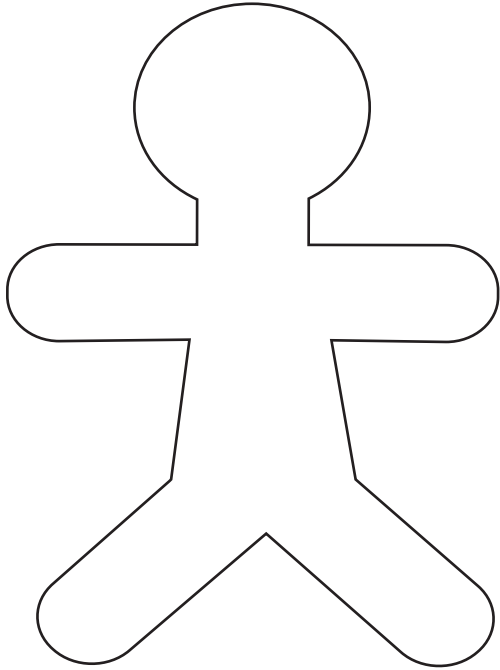
ljudi imaju emocije, i veliki i mali, i djevojčice i dječaci. Pokazujemo ih drugačije, a ponekad niti ne prepoznamo da nas je obuzela neka emocija i da smo se zbog nje ponašali na neki način ili rekli nešto loše. Ali važno je učiti i razmišljati o njima kako bismo mogli upravljati njima kad ih osjetimo, a ne da one budu te koje upravljaju nama.

Prijedlog za nastavak aktivnosti:

Pogledajte crtani film *Izvrnuto obrnuto* koji će na duhovit i slikovit način pokazati vašim učenicima i učenicama važnost naših emocija, posebice tuge.

RADNI LIST – DNEVNIK MOJIH EMOCIJA

<p>KOJU EMOCIJU SAM OSJETILA/OSJETIO I ZAŠTO? (napiši ili nacrtaj)</p>	<p>GDJE SAM U TIJELU OSJETIO/OSJETILA TU EMOCIJU?</p>
<p>KAKO SAM REAGIRAO/ REAGIRALA? (napiši ili nacrtaj)</p>	<p>KAKO SAM DRUGAČIJE MOGAO/MOGLA REAGIRATI, A DA SE BOLJE OSJEĆAM? (napiši ili nacrtaj)</p>

2. NE PLAČI K'O DEČKO, NE DIVLJAJ K'O CURICA?

ISHODI UČENJA

Odgajno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.1., A.2.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.2., A.2.2.)
- Prepoznaje/opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklusi 1 – 2 (B.1.1., B.2.1.)
- Razvija svoje/osobne potencijale – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.3., A.2.3.)
- Razvija komunikacijske kompetencije – obrazovni ciklusi 1 – 2 (B.1.2., B.2.2.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

CILJEVI:

Osvijestiti rodna stereotipna vjerovanja koja nas okružuju, prepoznati njihov utjecaj na naše izbore i sliku o sebi, odgovoriti na rodna stereotipna vjerovanja na kreativan način kako bi se potaknuo razgovor o ovoj temi na razini škole.

POTREBNI MATERIJALI:

flipchart papir ili ploča, flomasteri, samoljepljivi papiri u ružičastoj i plavoj boji, računala i internet (za izradu *memea*)

Prepoznati rodna stereotipna vjerovanja te njihov utjecaj na to u kakve ćemo osobe odrasti.

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:

Kao pripremu za ovaj sat predlažemo da se dodatno informirate o posljedicama rodnih stereotipa u odgoju. Uz stručna usavršavanja u ovom području, možete koristiti sljedeće ili slične izvore: <https://centarproventus.hr/zasto-je-vazno-razvijati-hrabrost-djevojci-da-suprotstave-rodnim-stereotipima/> i <https://ordinacija.vecernji.hr/budi-sretan/sretno-dijete/djecaci-ne-placu-djevojci-se-ne-ljute/> koje možete i podijeliti s učenicima i učenicama starijeg uzrasta.

Upoznajte se s time što je meme i kako se može izraditi. (Memegenerator.net je samo jedna od stranica na kojoj se na postojećim predlošcima mogu stvarati novi memeovi.¹)

PREPORUČENI RAZREDI:

1. – 5. razred (uz prilagodbu primjenjivo i za više razrede)

UVOD:

Na početku sata stavite na klupu dvije vrste samoljepljivih papira – ružičaste i plave boje.

Recite učenicama i učenicima da svatko od njih uzme jedan samoljepljivi papir. Neka zatim stanu u 2 skupine, ovisno o tome koju su boju odabrali. Prokomentirajte njihov izbor – jesu li uzeli plavu/ružičastu i zašto? Je li neku boju odabralo više dječaka/djevojčica? Čime su se vodili kod odabira boja? Porazgovarajte kako je isticanje plave boje kao muške boje, a ružičaste kao ženske samo jedan od primjera kako smo od malena učeni da je nešto samo za djevojčice, a nešto samo za dječake.

Porazgovarajte ima li tko među njima da je volio/voljela boju koja nije tipična za njegov/njezin rod? Jesu li naišli na osudu ili nisu marili za komentare?

Zatim stavite na zid *flipchart* papir (ili napišite na ploču) s dva stupca i pripadajuća naslova:

To nije za dečke...

To nije za cure...

¹ Saznajte više na <https://www.medijiskapismenost.hr/sto-su-internetski-memi-i-koja-su-im-glavna-obiljezja/>

Neka sada učenici i učenice na samoljepljivi papir s početka sata napišu što često možemo čuti da nije za cure / nije za dečke. Neka se prisjete onog što su njima govorili, kao i onog što su čuli da govore drugoj djeci. Ako je potrebno, dajte im više papira i neka budu slobodni navoditi primjere za oba roda. Najmlađi uzrast neka nacrtaju svoj odgovor ili im pomozite sa zapisivanjem pojmova koji će predstavljati nešto čega su se sjetili kao primjera.

Pripremite nekoliko svojih primjera kako biste ih potaknuli na razmišljanje, posebice ako ste danas svjesni da zbog tih uvjerenja niste ostvarili neke svoje želje ili interese. U nastavku donosimo još nekoliko primjera rodni stereotipnih vjerovanja:

- *Ne možeš igrati nogomet, to nije za cure.*
- *Ne možeš biti Batman za maškare, to nije za cure.*
- *Lijepo sjedi, curica si.*
- *Nemoj plakati, dečki ne plaču.*
- *Nemoj crveno, uzmi plavo, dečko si.*
- *Nemoj na zbor, to je za cure.*

Porazgovarajte o tome koja ih „upozorenja” (rodna stereotipna vjerovanja) posebno smetaju i zašto. Ili možda ne vide ništa loše u tome da se držimo tih podjela? Odaberite dijelove tekstova s poveznica priloženih u dijelu *Vaša priprema za ovaj sat*, ovisno o odgovorima učenika i učenica te ih zajedno prokomentirajte i pročitajte. Za najmlađi uzrast izdvojite nekoliko rečenica te ih prepričajte njima razumljivim rječnikom.

Predložite učenicima i učenicama da odaberu neka od „upozorenja” za dječake i djevojčice te neka naprave *meme* kojim će odgovoriti na ta upozorenja, imajući na umu misao vodilju da bismo trebali biti slobodni birati boje, igračke, pokazivanje emocija, prijatelje i prijateljice, hobije, poslove... bez obzira na to jesmo li dječaci ili djevojčice, dokle god nas to usređuje, prati naše interese i osobine, i time ne povređujemo druge. *Memeovi* mogu biti duhoviti, dapače, važno je da njihov sadržaj nikog ne omalovažava ili vrijeđa, već da potiče na razmišljanje o ovoj temi.

Ako zbog uzrasta s kojim radite ili nedostatka opreme nije moguća aktivnost s *memeovima*, recite im neka napišu ili nacrtaju poruke

kojima će nama odraslima poručiti kako bi svi trebali moći birati ono što ih veseli, bez obzira na to jesu li djevojčice ili dječaci.

ZAKLJUČAK:

Zaključite kako se možda ovakve rečenice, upute, zabrane mogu činiti bezazlenima, ali itekako određuju kakve ćemo osobe postati. Ako se npr. dječacima stalno govori da ne plaču, odrastaju misleći da ne smiju osjećati tugu, a to često dovede do agresivnog ponašanja jer emocije traže svoj način da „izađu van” (a ako ih ne osvještavamo, ne prihvatimo da svi imamo emocije, ne možemo ni znati kako pravilno reagirati kad ih osjetimo, a onda nas se opet optužuje da se ne ponašamo lijepo i tako u krug). Djevojčice smiju plakati, ali se ne smiju ljutiti i na taj se način izboriti za sebe, pa ih se zapravo potiče da plaču kad se žele izboriti za sebe?

Predložimo da starijem uzrastu za kraj pročitate i s njima prokomentirate članak autorica Jelene Vrsaljko i Tatjane Gjurković s prethodno navedene [poveznice](#).

Prijedlog za nastavak aktivnosti:

Predložite učenicima i učenicama da na mrežnoj stranici škole napravite izložbu izrađenih *memeova* (ili crteža i poruka na zidovima školskog hodnika) kako bi njihove kreativne poruke došle do što većeg broja drugih učenica i učenika, ali i učiteljica i učitelja, roditelja...

Osvijestiti postojanje ljudskih, dječjih i ženskih prava te promisliti kako se možemo zalagati za pravednost prema sebi i drugima.

3. KAKO SE PEPELJUGA IZBORILA ZA SVOJA PRAVA

ISHODI UČENJA

Odgajno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.1., A.2.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.2., A.2.2.)
- Razvija svoje/osobne potencijale – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.2.3., A.3.3.)
- Prepoznaje/opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklusi 1 – 2 (B.1.1., B.2.1.)
- Razvija komunikacijske kompetencije – obrazovni ciklusi 1 – 2 (B.1.2., B.2.2.)

Građanski odgoj i obrazovanje

- Aktivno zastupa dječja/ljudska prava – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.2., A.2.2.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

CILJEVI:

Osvijestiti postojanje prava svake osobe, razmisliti o tome kako se možemo izboriti za sebe, prepoznati što možemo kad vidimo da je netko nepravedan prema drugoj osobi, prepoznati kako i mi trebamo poštivati druge i pripaziti jesmo li pravedni prema njima.

POTREBNI MATERIJALI:

radni list za svaku skupinu (*Kako se Pepeljuga izborila za svoja prava*), papiri i flomasteri

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT²:

Predlažemo da dodatne informacije i inspiraciju za vođenje današnje aktivnosti pronađete u nastavnim pripremama Gledajmo očima ljudskih prava i Galerija ljudskih prava iz zbirke [Pokreni promjenu](#). Također, pogledajte pripremu broj 12 *Iza sedam gora, iza sedam mora živjeli su... stereotipi* te proučite okvir koji govori o bajkama i stereotipnom prikazivanju žena i muškaraca u njima.

Predlažemo i da proučite [Brošuru o Konvenciji o pravima djeteta na jeziku prilagođenom djeci](#) jer ćete je koristiti kasnije tijekom aktivnosti.

PREPORUČENI RAZREDI:

1. – 5. razred (uz prilagodbu primjenjivo i za više razrede)

UVOD:

Na početku sata pitajte svoje učenice i učenike jesu li ikad vidjeli uživo ili u medijima ljude koji se okupljaju i prosvjeduju jer nisu zadovoljni nečim. Podsjetite ih ili kratko upoznajte sa „štrajkom” za klimu, velikim štrajkom učitelja i učiteljica ili nekim trenutno aktualnim prosvjedom ili štrajkom. Pitajte ih za što se zapravo bore ti ljudi i potaknite učenike i učenice da zaključe kako se bore da im bude bolje, za sebe, svoja prava, ali i prava drugih.

Prilagodite definiciju prava njihovu uzrastu, a možete koristiti pojašnjenje da se ljudi razlikuju po boji kože, spolu, jeziku, vjeri i sl., ali svi smo mi jednako vrijedni i svi bismo se trebali osjećati sigurno, moći ići u školu i učiti, kretati se slobodno i sl. – to su naša prava. Pitajte ih misle li da oni imaju neka prava ili je to samo za odrasle. Upoznajte ih s dječjim pravima koristeći se [Brošurom o Konvenciji o pravima djeteta na jeziku prilagođenom djeci](#).

2 prilagođeno prema nastavnoj pripremi Sanje Prister-Pejakić *Kako se Pepeljuga izborila za svoja prava* iz *Zbirke nastavnih priprema 'Pokreni promjenu'*, dostupno na https://startthechange.net/wpcontent/uploads/2018/03/pokreni_promjenu_zbirka_hr.pdf

GRUPNA AKTIVNOST:

Najavite im kako će oni danas pomoći nekom da se izbori za svoja prava, a to je Pepeljuga.

Najmlađima pročitajte tekst o Pepeljugi (Radni list *Kako se Pepeljuga izborila za svoja prava*), a zatim porazgovarajte o tome što sve misle koje je sve nepravde Pepeljuga doživjela u ovoj priči – koja su njena prava bila ugrožena, što nije smjela ili imala, a trebala je imati. Pitajte ih kako si Pepeljuga može pomoći, kome se može obratiti.

Najmlađi neka u nastavku sata crtaju što sve Pepeljuga može napraviti kako bi se izborila za sebe i svoja prava.

Ako radite sa starijim uzrastom, podijelite ih u nekoliko skupina. Njihov je zadatak pročitati tekst, posebno obratiti pozornost na podcrtane dijelove i promisliti koja su to prava Pepeljugi uskraćena. Svaka skupina neka osmisli kratki igrokaz, nacрта strip ili osmisli pjesmu u kojoj će Pepeljugi vratiti uskraćena prava i dati ovoj priči sretniji kraj na način da se Pepeljuga izbori za sebe. Učenice i učenici mogu izbacivati ili dodavati likove, prilagođavati situacije dogovorenim potrebama te smisliti alternativni kraj ili pak ostaviti originalan.

Svi zajedno pljeskom nagradite svaku izvedbu, ali slobodno zajedno zaključite koja je grupa bila najuspješnija.

ZAKLJUČAK:

Današnji sat zaključite razgovorom o tome koja prava su učenici i učenice danas osvijestili, koja su možda podrazumijevali, a u mnogim zemljama su još uvijek neostvariva. Zaključite i kako prava podrazumijevaju i obaveze – svi mi imamo obavezu poštivati tuđa prava.

S obzirom na to da se radi na tekstu bajke u kojoj je glavna junakinja žena, iskoristite ovaj tekst i za raspravu o pravima žena – što se od njih očekuje i je li nužno da žena uvijek čeka nekog princa da je spasi, kao što to većina bajki govori, ili smo ipak danas vidjeli da puno toga može sama. Također, je li u redu da je Pepeljuga zadužena za sve kućanske poslove? Kakva je, prema njihovu mišljenju, situacija s raspodjelom kućanskih poslova u većini kućanstava?

Prijedlog za nastavak aktivnosti:

Porazgovarajte s učenicima i učenicama o tome kome se sve mogu obratiti ako osjete veliku nepravdu prema sebi, da ih netko namjerno povređuje ili primijete da se netko ružno ponaša prema drugoj osobi.

Zajedno napravite šareni plakat s nekoliko prijedloga:

1. možemo se obratiti odrasloj osobi kojoj vjerujemo (roditelj, učitelj:ica, pedagog:inja)
2. ako se ne osjećaju ugodno reći to poznatoj osobi, mogu nazvati [Hrabri telefon \(116 111\)](https://hrabritelefon.hr/) ili posjetiti njihovu mrežnu stranicu <https://hrabritelefon.hr/>

(...) dopunite prijedlozima učenica i učenika.

RADNI LIST

Kako se Pepeljuga izborila za svoja prava

Pepeljuga je bajka o lijepoj djevojci koja je ostala bez roditelja, a živjela je s maćehom i dvije polusestre – Anastazijom i Grizelom. Pepeljuga je bila tlačena s njihove strane. Radila je sve kućanske poslove, a nije joj bilo dopušteno ni spavati u krevetu, već je spavala pored ognjišta.

Jednog je dana u njihovu carstvu izašao proglas da kraljevska obitelj održava bal u sinovu čast, kako bi ondje mogao izabrati svoju buduću suprugu. Pozvane su sve djevojke iz carstva. Pepeljuga se silno radovala balu, ali je maćeha nije pustila, već joj je zapovjedila da radi kućanske poslove. Utučena Pepeljuga plakala je dok su maćeha i polusestre odlazile na dvor. Nedugo potom u njihovoj se kući stvorila dobra vila i načinila joj haljinu i staklene cipelice u kojima će otići na bal. Još k tome je stvorila i prekrasnu kočiju s konjima bijelcima. Upozorila je Pepeljugu da će čarolija trajati sve dok bat ne otkuca ponoć posljednji put. Pepeljuga se zaputila na dvor i odmah je ljepotom zasjenila sve prisutne, tako da je princ plesao samo s njom čitavu večer. Sati su prolazili i ponoć je došla. Sjetivši se vilinih riječi, Pepeljuga je brže-bolje pobjegla s dvora. U žurbi joj se izula jedna staklena cipelica, koja je ostala princu kao jedina uspomena na nju. Nije znao ni kako se zove.

Pepeljuga se vratila kući prije svoje maćeha i dviju sestara. One nisu ni slutile da je djevojka koja je cijelo vrijeme plesala s princem zapravo Pepeljuga. No, princ je nije mogao tako lako zaboraviti. Obišao je čitavo carstvo noseći staklenu cipelicu kako bi našao djevojku kojoj savršeno pristaje. Ljubomorna maćeha isprva nije htjela reći da ima još jednu kćer, ali je na prinčevo inzistiranje ipak pozvala Pepeljugu da proba cipelicu. Njoj je savršeno pristajala, a princ je u prašnjavao djevojci, u pohabanoj odjeći, prepoznao onu u koju se zaljubio. Vjenčali su se i živjeli sretno.

4. LIJA KOSI TRAVU, MEDO KUHA

ISHODI UČENJA

Odgojno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.1., A.2.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.2., A.2.2.)
- Prepoznaje/opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklusi 1 – 2 (B.1.1., B.2.1.)
- Razvija komunikacijske kompetencije – obrazovni ciklusi 1 – 2 (B.1.2., B.2.2.)
- Opisuje kako društvene norme i pravila reguliraju ponašanje i međusobne odnose – obrazovni ciklus 1 (C.1.2.)
- Prihvaća i obrazlaže važnost društvenih normi i pravila – obrazovni ciklus 2 (C.2.2)

Poduzetništvo

- Upoznaje mogućnosti osobnog razvoja (razvoj karijere, profesionalno usmjeravanje) – obrazovni ciklus 1 (A.1.3.)
- Upoznaje mogućnosti razvoja karijere i profesionalnoga usmjeravanja – obrazovni ciklus 2 (A.2.3.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

CILJEVI:

Prepoznati podjelu poslova pod utjecajem rodni stereotipa, ukazati na važnost dijaloga i uzajamnog poštovanja kod podjele poslova ili odabira poslova, prepoznati rodno netipične uloge i aktivnosti.

POTREBNI MATERIJALI:

uvećane i otisnute fotografije životinja s radnog lista, selotejp, *flipchart* ili ploča

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:

Za ovaj je sat potrebno otisnuti fotografije životinja te prilikom govorenja o njima izbjegavati korištenje naziva za prikazane životinje: npr. medo ili medvjedica, lija ili lisac... Samo oslušajte koje nazive koriste vaši učenici i učenice jer će vam te informacije biti potrebne za provođenje aktivnosti.

PREPORUČENI RAZREDI:

2. – 5. razred (uz prilagodbu primjenjivo i za niži i više razrede)

UVOD:

Na početku sata porazgovarajte sa svojim učenicima i učenicama o tome tko u njihovoj obitelji, obitelji susjeda, prijatelja... radi kućanske poslove, tko uređuje travnjak, tko cijepa drva, tko pomaže djeci oko učenja... koliko znaju o tome i jesu li na to obraćali pažnju?

GRUPNA AKTIVNOST:

Uvećajte i otisnite fotografije s radnog lista (stranica 27) i zalijepite ih na 4 različite strane prostorije.

Recite svojim učenicama i učenicima da hodaju prostorijom i prouče životinje prikazane na fotografijama.

Neka zamisle kako te četiri životinje žive u istoj Čarobnoj šumi, gdje životinje govore, svi se druže i dogovaraju oko važnih šumskih zadataka.

Sada im čitajte sljedeće rečenice, a svatko od njih neka stane ispred fotografije životinje na koju misle da se odgovor odnosi.

- *Ova je životinja izabrana kao glavna i donosi sve ključne odluke.*
- *Ova je životinja zadužena za kućanske poslove.*
- *Ova životinja kosi travu, skuplja lišće, sve što treba raditi na šumskom dvorištu.*
- *Ova životinja čuva mladunčad drugih životinja.*

Pozovite nekoliko učenika i učenica koji to žele da objasne svoj odabir. Na ploču ili **flipchart** na kojem ste prethodno skicirali ili napisali nazive ovih životinja (izbjegavajte to da ih nazivate imenom kako učenice i učenici ne bi od vas čuli je li riječ o medvjedu/medvjedici i kako to ne bi u ovoj fazi utjecalo na njihove odgovore), bilježite koji odgovori su dominirali, kao i neke ključne riječi koje učenici i učenice koriste u objašnjenju.

U nastavku sata najavite svojim učenicama i učenicima da ćete im sad dati više informacija o vašim ***današnjim gostima na satu***:

Medvjedica se zove Lala. Vučica se zove Nera. Vjeverac se zove Žirko. Lisac se zove Žučko. Pitajte ih bi li promijenili svoj odabir sada kada su saznali više informacija o ovim životinjama. Ako da, pitajte za nekoliko pojašnjenja one koji se osjećaju ugodno podijeliti to s ostalima. Ako ne, porazgovarajte o kriterijima na temelju kojih su promišljali o podjeli uloga: koja životinja se voli čime baviti, koja životinja je bolja u nečemu... - koje karakteristike i osobine su presudile da se neka životinje nečim bavi i sl.

Ima li to veze s tim je li netko muškarac ili žena? Zašto ne bi trebalo imati veze s tim? Može li Žučko čuvati djecu ako znamo da jako voli raditi s djecom i igrati se s njima?

ZAKLJUČAK:

Zaključite kako bi obavljanje svih većih ili manjih poslova u i oko kuće trebalo biti ravnopravno, temeljno na međusobnom poštovanju, uvažavanju i dijalogu, na interesima, karakteristikama..., a ne na tome je li netko muškarac ili žena. Zašto lija ne bi kosila travnjak, a medo

kuhao – zašto tata/brat/djed ne bi usisavali, a mama/sestra/baka kosile travnjak ili popravile neki kućni aparat? Na kraju nije ni najvažnije tko što radi – neće svijet postat bolje mjesto ako svi muškarci počnu kuhati i prati suđe, a žene kositi travnjak. Važno je da se ta podjela poslova, kao i sve odluke u društvu koje se tiču muškaraca i žena, temelji na ravnopravnosti, dijalogu i međusobnom poštovanju, a ne na stereotipima i podrazumijevanju da netko nešto ne može ili ne želi samo jer je žena ili muškarac, dječak ili djevojčica.

Prijedlog za nastavak aktivnosti:

Neka učenici i učenice naprave malo istraživanje u svojoj obitelji: tko što radi – i na radnom mjestu, i kod kuće. Također, neka porazgovaraju sa svojim ukućanima i ukućankama i pitaju ih jesu li ikad razgovarali o podjeli poslova, treba li nekome pomoć oko obavljanja nekih, mogu li se neki zadaci podijeliti drugačije – da su svi jednako opterećeni ili da podjela više odgovara interesima svakog ili svake od njih. Mogu li učenice i učenici doprinijeti pravednijoj podjeli poslova? Mlađi uzrast nakon razgovora s ukućankama i ukućanima svoje zaključke može i nacrtati.

RADNI LIST

"bear" by [granada_turnier](#) is licensed under [CC BY 2.0](#).

"Fox in Snow" by [Rob Lee](#) is licensed under [CC BY 2.0](#).

"Squirrel" by [ogwen](#) is licensed under [CC BY 2.0](#).

"varg_wolf" by [ahlea](#) is marked with [CC0 1.0](#).

5. TKO SE KRIJE IZA MASKE

ISHODI UČENJA

Odgajno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklus 1 (A.1.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklus 1 (A.1.2.)
- Prepoznaje/opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklus 1 (B.1.1.)
- Razvija radne navike – obrazovni ciklus 1 (A.1.4.)
- Razvija komunikacijske kompetencije – obrazovni ciklus 1 (B.1.2.)

Poduzetništvo

- Upoznaje mogućnosti osobnog razvoja (razvoj karijere, profesionalno usmjeravanje) – obrazovni ciklus 1 (A.1.3.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

CILJEVI:

Ukazati na to kako svatko smije obavljati posao koji voli, bez obzira na to je li muškarac ili žena; prepoznati jesmo li i sami skloni razmišljati o poslovima kao muškim ili ženskim, ohrabriti se i razmišljati o svojoj budućnosti na temelju želja, snova i interesa.

POTREBNI MATERIJALI:

flomasteri, bojice, papiri, računalo, internet

Prepoznati utjecaj rodnih stereotipa na naš doživljaj pojedinih zanimanja.

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:

Na ovom ćete satu s učenicama i učenicima provesti aktivnost prikazanu na sljedećoj poveznici u videu [Redraw the balance](#) (2:07) pa predložimo da ga pogledate prije provođenja aktivnosti. Imajte na umu da je u engleskom govornom području ovu aktivnost lakše provesti jer je, za razliku od hrvatskog jezika, većina imenica spolno/rodno neutralna, a u hrvatskom jeziku svaka imenica ima pripadajući rod.

PREPORUČENI RAZREDI:

1. – 2. razred (uz prilagodbu primjenjivo i za više razrede)

UVOD:

Na početku sata najavite učenicama i učenicima kako ćete danas crtati ljude koji obavljaju razne jako važne poslove kojima često pomažu drugim ljudima ili ih spašavaju. Ali njihov je zadatak prvo pogoditi o kome je riječ (na ovaj način ostavljamo prostor učenicama i učenicima da sami odaberu kojeg će roda biti ta osoba, bez da im mi nazivom vatrogasac/vatrogaskinja sugeriramo i podsjetimo ih da te poslove mogu raditi i žene).

Pročitajte sljedeće opise, a na njima je da prepoznaju o kome je riječ.

1. Ova osoba na svom poslu ima zadatak gasiti požar i nju zovemo u raznim hitnim situacijama.
2. Ova osoba radi u bolnici, izvodi operacije i spašava živote.
3. Ova osoba radi u vojsci i vozi avion.

GRUPNA AKTIVNOST:

Poslušajte odgovore učenika i učenica, a zatim ih potaknite da odaberu jednu od tri osobe i nacrtaju je onako kako je oni zamišljaju. Nakon toga neka nadjenu ime osobi koju su nacrtali te ga zapišu na papir.

Po uzoru na aktivnost iz videa, bilo bi odlično kada biste u razred mogli pozvati gošće koje obavljaju taj posao (prilagodite aktivnost zanimanjima koje npr. rade roditelji vaših učenica i učenika koji su spremni sudjelovati, a budite slobodni odabrati i stereotipno ženska

zanimanja koja rade očevi vaših učenika i učenica – npr. medicinski tehničar, učitelj razredne nastave i sl.). Ako aktivnost radite prema prvotno predloženom planu i nemate mogućnost dovesti gošće ili goste, prikažite učenicama i učenicima video i pomozite im s razumijevanjem prikazanog.

Prokomentirajte:

- *Što su djeca u videu nacrtala?*
- *Jesu li njihovi radovi drugačiji od vaših i kako?*
- *Zašto su se djeca toliko iznenadila? Jeste li i vi iznenađeni?*

ZAKLJUČAK:

Zaključite kako se često neki poslovi smatraju rezerviranim samo za muškarce ili samo za žene. Isto je i s raznim sportovima, crtićima, igračkama... koji se često dijele na one samo za djevojčice ili samo za dječake. Ali se nadamo da će od danas malo više razmišljati o tome kako bismo svi trebali moći raditi ono što nas veseli, nevezano za to jesmo li dječaci ili djevojčice.

Prijedlog za nastavak aktivnosti:

Sobzirom na to da je ova aktivnost jednostavna za vođenje, predlažemo da netko od vaših učenika i učenica, naravno – uz vašu podršku, provede ovu aktivnost i u višim razredima.

Neka najmanji potaknu svoje veće kolege i kolegice na promišljanje o ovoj temi.

6. DOBRO DOŠLI U NAŠ HOTEL RAVNOPRAVNOSTI

ISHODI UČENJA

Odgojno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.1., A.2.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.2., A.2.2.)
- Prepoznaje/opisuje i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklusi 1 – 2 (B.1.1., B.2.1.)
- Razvija radne navike – obrazovni ciklusi 1 – 2 (A.1.4., A.2.4.)
- Razvija komunikacijske kompetencije – obrazovni ciklusi 1 – 2 (B.1.2., B.2.2.)

Poduzetništvo

- Upoznaje mogućnosti osobnog razvoja (razvoj karijere, profesionalno usmjeravanje) – obrazovni ciklus 1 (A.1.3.)
- Upoznaje mogućnosti razvoja karijere i profesionalnoga usmjeravanja – obrazovni ciklus 2 (A.2.3.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta – 60 minuta

CILJEVI:

Osvijestiti predrasude prema raznim poslovima koji uz sebe vežu određeni društveni status ili se smatraju *muškim/ženskim* poslovima; prepoznati važnost i vrijednost svakog posla, promisliti na koji način doprinijeti pravednijoj raspodjeli kućanskih poslova u svom domu.

Okušati se u stereotipno muškim/ženskim zadacima te osvijestiti predrasude prema raznim poslovima.

POTREBNI MATERIJALI:

papirići sa simbolima (vidi *Grupna aktivnost*), metle, krpe, stolnjaci, igračke *autići* (ili računalo i internet), papiri, flomasteri; ako je moguće: čaše, tanjurići, *grickalice*, sokovi

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:

Za ovaj ćete sat trebati malo više raznih materijala, a sve kako biste učenicama i učenicima mogli osigurati da se okušaju u raznim poslovima koje mogu obavljati zaposlenici i zaposlenice u jednom hotelu. Prilagodite ponuđene poslove materijalima koje ste u mogućnosti nabaviti te prostornim mogućnostima, a neke materijale (npr. „autiće”) mogu donijeti učenici i učenice, sigurno će se rado odazvati.

Imajte na umu kako bi ovaj sat mogao otvoriti i temu primamljivosti nekih zanimanja, kao i društvenog statusa i predrasuda prema ljudima koji se bave nekim poslom. Iskoristite reakcije svojih učenika i učenica kako biste se ubuduće pozabavili i temom vrijednosti i važnosti različitih zanimanja.

PREPORUČENI RAZREDI:

1. – 5. razred (uz prilagodbu primjenjivo i za više razrede)

UVOD:

Pitajte učenike i učenice jesu li ikad bili u hotelu ili su možda „virtualno” prošetali nekim hotelom?

Pitajte ih tko sve radi u hotelu, koje poslove je potrebno obavljati kako bi jedan hotel mogao raditi.

Najavite kako ćete danas svoju učionicu pretvoriti u jedan hotel.

GRUPNA AKTIVNOST:

Sada će učenici i učenice saznati koji je njihov posao u vašem današnjem novoosnovanom malom razrednom hotelu. Na male papiriće nacrtajte ili otisnite simbole koji će predstavljati niže opisane poslove (predlažemo

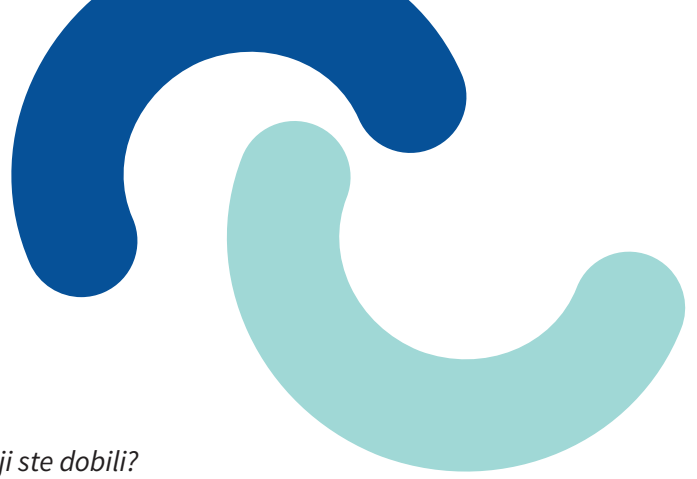
simbole: kutija, kist, automobil, metla, lonac ili sl.)

Neka zatim svatko izvuče 1 papirić i formira grupu s ostalima koji dobiju isti simbol. Grupe neka broje onoliko članova i članica koliko mislite da ih je potrebno za obavljanje tog zadatka, i u skladu s prostornim mogućnostima i dostupnim materijalima. Također, budite slobodni dodati još pokoji zadatak.

U nastavku učenice i učenici rade svoj „novi posao” – ovisno o simbolu koji su izvukli, dajte im upute u nastavku:

1. **(KUTIJA) grupa seli stolove i stolice, nosi kutije...** osmislite neki posao koji je stereotipno muški i fizički zahtjevniji.
2. **(KIST) grupa osmišljava ime hotela, ukrašava papir većeg formata koji ćete ponosno staviti na vrata vašeg „privremenog hotela”, razmišlja koje boje bi prevladavale u hotelu – njihov zadatak je dizajn prostora.** Mogu napraviti i popis stvari koje bi trebalo nabaviti kako bi hotel bio što ljepši.
3. **(AUTOMOBIL) grupa odabire koji automobil bi bio najbolji kao službeno vozilo hotela.** Najmanji uzrast automobil može i nacrtati, možete pripremiti nekoliko igračaka automobila pa da biraju među njima, ili za veći uzrast – mogu birati *online* te kasnije prezentirati odabir.
4. **(METLA) grupa dobiva metle, krpe...** njihov je zadatak počistiti učionicu – hotel za nadolazeće goste i gošće.
5. **(LONAC) grupu čine kuhari i kuharice** – razmišljaju što bi bilo dobro staviti na jelovnik, planiraju što im je potrebno iz trgovine i rade popis, a možete pripremiti i časopise ili fotografije namirnica pa neka ih izrezuju prema potrebi i prave kolaž... Također neka dogovaraju tko će što kuhati gostima hotela.

Ako imate mogućnost, dodajte grupu konobara i konobarica – neka postave stolove kao i čaše i tanjuriće kako biste se kasnije svi družili i počastili sokom i grickalicama – skoro kao u pravom hotelu.

Prokomentirajte:

- *Kako vam je bilo raditi zadatak koji ste dobili?*
- *Biste li se radije zamijenili s nekim drugim u grupi? S kim?*
- *Mislite li da je neki od ovih poslova 'ženski' ili 'muški'?*

Zaključite kako je u redu da nam se obavljanje nekog posla više ili manje sviđa, ali kako su svi poslovi važni da neki hotel, škola, kao i obiteljski dom mogu funkcionirati. Nekad netko radi neki posao jer uživa u njemu, a nekad je neka osoba zbog raznih okolnosti primorena raditi određeni posao iako ga ne voli.

Nadamo se da je današnja aktivnost pomogla učenicama i učenicima da isprobaju neki posao i promisle koliko bi nešto slično voljeli ili nikako ne bi voljeli raditi te da će ih to motivirati da se još više posvete onome što vole raditi i o čemu vole učiti.

Također je važno osvijestiti da i u kućanstvu svakodnevno postoji mnogo poslova koje je potrebno obaviti, a nisu ničiji posao. Ponekad će neki član obitelji raditi te poslove jer uživa u njima, ponekad jer se čini da nema izbora. A učenicima i učenicama prepuštamo da istraže koje poslove u kućanstvu radi koji član obitelji te da promisle mogu li oni i na koji način dati doprinos pravednijoj raspodjeli poslova.

Prijedlog za nastavak aktivnosti:

Neka učenici i učenice porazgovaraju s ukućanima i ukućankama o pravednijoj raspodjeli posla te razmisle mogu li se oni uključiti u neki zadatak i doprinijeti na taj način. Svoje ideje neka podijele s vama na sljedećem satu.

7. MALE TAJNE VELIKIH MAJSTORA I MAJSTORICA

ISHODI UČENJA

Odgojno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklusi 1 – 3 (A.1.1., A.2.1., A.3.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklusi 1 – 3 (A.1.2., A.2.2., A.3.2.)
- Prepoznaje/opisuje/obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklusi 1 – 3 (B.1.1., B.2.1., B.3.1.)
- Upravlja svojim obrazovnim i profesionalnim putem – obrazovni ciklus 3 (A.3.4.)
- Prepoznaje važnost odgovornosti pojedinca u društvu – obrazovni ciklus 3 (C.3.2.)
- Suradnički uči i radi u timu – obrazovni ciklusi 2 – 3 (B.2.4., B.3.4.)
- Pridonosi skupini – obrazovni ciklus 1 (C.1.3.)
- Prihvaća i obrazlaže važnost društvenih normi i pravila – obrazovni ciklus 2 (C.2.2.)

Građanski odgoj i obrazovanje

- Promiče ravnopravnost spolova – obrazovni ciklus 3 (A.3.5.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta + 45 minuta (s razmakom od nekoliko dana)

Prepoznati kućanske poslove kao zahtjevne svakodnevne poslove te potaknuti pravedniju raspodjelu poslova među ukućanima i ukućankama.

CILJEVI:

Prepoznati važnost i zahtjevnost kućanskih poslova, osvijestiti tko je zadužen za koji od poslova u našim domaćinstvima te ukazati na potrebu za pravednijom raspodjelom, potaknuti uključivanje učenika i učenica u obavljanje kućanskih poslova.

POTREBNI MATERIJALI:

ploča ili *flipchart* papir, A3 papiri s natpisima navedenim u *Grupna aktivnost*, radni list za svaku učenicu i svakog učenika, papiri većeg formata, olovke

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:

Prisjetite se svog odrastanja i prvih iskustava s kućanskim poslovima. Tko ih je radio u vašoj obitelji, jesu li vas uključili i na koji način? Pripremite jednu malu priču o tome što ste najviše, a što najmanje voljeli raditi.

PREPORUČENI RAZREDI:

1. – 8. razred

UVOD:

Na početku sata najavite učenicama i učenicima da ćete se danas baviti jako važnim poslom koji je:

- prisutan u svim zemljama na svijetu
- može biti jako zahtjevan
- oduzima dosta vremena
- mnogi ga ljudi izbjegavaju raditi.

Neka učenici i učenice razmisle o čemu je riječ te daju nekoliko prijedloga koji posao bi mogao biti današnja tema – ideje možete zapisivati i na ploču ili *flipchart*.

Pomognite učenicama i učenicima naći odgovor na pitanje o temi današnjeg sata: recite kako je zapravo riječ o skupini poslova koje nažalost većim dijelom često radi jedna osoba – kućanskim poslovima.

Porazgovarajte o tome sudjeluju li oni u kućanskim poslovima. Tko većinom obavlja kućanske poslove u njihovu domu? Znaju li da je prije postojao predmet Domaćinstvo na kojem su djeca učila kako raditi neke od kućanskih poslova – kako kuhati, šivati, sačuvati hranu od kvarenja i sl.? Znaju li da taj predmet postoji i danas u nekim školama? Bi li oni htjeli takav predmet u svojoj školi?

GRUPNA AKTIVNOST:

U nastavku sata podijelite učenice i učenike u 5 skupina – možete ih redom prebrojavati pa neka se na kraju grupiraju na temelju istog broja.

Zatim na 5 mjesta u učionici pričvrstite A3 papire s nazivima njihovih skupina pa neka se skupine priključe svaka svom stolu:

1. skupina: ***Da je suđe prati lako, suđe bi prao svatko***
2. skupina: ***Usisavači – glavni igrači***
3. skupina: ***Prašinu brišemo da lakše dišemo***
4. skupina: ***Oš neš – treba nam čisti veš***
5. skupina: ***Otpad sortiramo i planet ne bediramo***

Pitajte učenice i učenike što misle koji će biti njihov zadatak. Poslušajte njihove kreativne odgovore, a zatim porazgovarajte o tome sudjeluju li u poslovima koje najavljuju nazivi ovih skupina: pranje posuđa, usisavanje, brisanje prašine, pranje rublja, sortiranje i iznošenje otpada.

Porazgovarajte:

- *Koji od ovih poslova vam se čini najlakši, a koji najteži?*
- *Koliko često radite ili pomažete u nekom od ovih poslova?*
- *Tko bi trebao raditi ove poslove?*
- *A što ako netko ne želi sudjelovati u kućanskim poslovima?*

Podijelite svakom učeniku i učenici po jedan radni list. Na ovom će satu unutar skupine raspraviti i zapisati svoje procjene i odgovore za prva tri pitanja. Neka prezentiraju svoje bilješke, a zatim ih uputite da je njihov zadatak provesti nakon ovog sata malo istraživanje u svom domu, te ispuniti sva polja u tablici. U tome će im naravno pomoći osoba (ili više njih) u kućanstvu zadužena za taj posao (mama, tata, brat, sestra, djed, baka...).

Neka sudjeluju u obavljanju tog posla barem jedan dan, neka i sami pokušaju napraviti taj posao, te neka od te osobe prikupe što više korisnih informacija koje će podijeliti sa svojom skupinom, a i ostalima. Posebice neka pitaju za neke male savjete ili trikove kako taj posao obaviti što lakše i bolje jer ćete zajedno napraviti Vodič za kućanske poslove: *Male tajne velikih majstorica i majstora* (npr. isprazniti džepove kad prljavi **veš** bacamo u košaru, prije pranja rublja okrenuti hlače i majice naopako da se sačuva boja, lagane plastične posudice u perilici suđa idu na gornju policu da ne omekšaju zbog visoke temperature i sl.). Najmlađi uzrast neka bilježi odgovore uz pomoć svojih članova obitelji, ili svoje odgovore mogu nacrtati.

Nastavak na sljedećem satu:

Neka učenici i učenice unutar svojih skupina usporede prikupljene informacije, pogledaju koje su razlike između njihovih radnih listova... Zatim im podijelite papire većeg formata te neka u formi plakata predstave što su saznali o kućanskom poslu svoje skupine te kako je njima bilo sudjelovati u ovom kućanskom poslu. Je li ih nešto posebno iznenadilo? Neka budu kreativni i predstave svoje zaključke u obliku stripa, pjesme u *rap* formi, kolaža i sl.

Male tajne velikih majstorica i majstora svake skupine objedinite na jednom ili više papira, dekorirajte prema želji i napravite Vodič za kućanske poslove. Možete ga napraviti i u e-izdanju i podijeliti na mrežnoj stranici škole.

Prijedlog za nastavak aktivnosti:

Inspirirajte se primjerom Osnovne škole „Vladimir Nazor“ u Ivanovcima Đakovačkim koja je oživjela Domaćinstvo te ga uvela kao izvannastavnu aktivnost: <https://www.profil-klett.hr/domacinstvo-izvannastavna-aktivnost-kojoj-se-ucenici-raduju>. Provjerite sa svojim učenicama i učenicima što misle o toj ideji te je predstavite ravnatelju ili ravnateljici.

RADNI LIST

	IME TVOJE SKUPINE: _____
1. Koliko je minuta za taj posao potrebno svaki dan?	
2. Koliko je minuta potrebno ukupno tjedno?	
3. Tko radi taj posao u mom domu?	
4. Kako je meni bilo raditi taj posao?	
5. Male tajne velikih majstorica i majstora:	

8. BITI DJEVOJČICA, BITI DJEČAK - KAKO JE TO?

ISHODI UČENJA

Odgojno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklusi 1 – 3 (A.1.1., A.2.1., A.3.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklusi 1 – 3 (A.1.2., A.2.2., A.3.2.)
- Prepoznaje/opisuje/obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklusi 1 – 3 (B.1.1., B.2.1., B.3.1.)
- Prepoznaje važnost odgovornosti pojedinca u društvu – obrazovni ciklus 3 (C.3.2.)

Građanski odgoj i obrazovanje

- Promiče ravnopravnost spolova – obrazovni ciklus 3 (A.3.5.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

CILJEVI:

Preispitati poglede na vlastiti i suprotni spol, izdvojiti pretpostavke o razlikama između djevojčica i dječaka i istražiti sličnosti, prepoznati stereotipna razmišljanja o dječacima i djevojčicama.

POTREBNI MATERIJALI:

papiri, markeri, papiri većeg formata, olovke/flomasteri

Osvijestiti na koji način dječaci i djevojčice gledaju na međusobne razlike koje proizlaze iz spola i roda.

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT: ³

Uvijek kad dajete sudionicima i sudionicama neki zadatak gdje je potrebno grupirati se na temelju roda, imajte na umu da možda postoje oni i one koji i koje se ne identificiraju kao djevojčice ili dječaci / žene ili muškarci, ili osjećaju da pripadaju drugoj skupini, a ne onoj kojoj bi „trebali” pripadati s obzirom na svoj biološki spol. Ako znate da u grupi ima takvih sudionika ili sudionica, pitajte ih kojoj se grupi žele pridružiti ili im dodijelite posebnu ulogu, da na primjer zabilježe svoje osobne misli, osjećaje i iskustva o temi ili zabilježe sličnosti i razlike u odnosu na ono što prikupe njihove vršnjakinje i njihovi vršnjaci. Ne ističite to ostatku grupe bez da ste provjerili s tom osobom je li to u redu.

PREPORUČENI RAZREDI:

1. – 8. razred (uz prilagodbu primjenjivo i za više razrede)

UVOD:

U uvodnom dijelu ovog sata grupirajte svoje učenike i učenice u više manjih istospolnih skupina.

S učenicima i učenicama nižeg uzrasta možete sjesti u formi velikog kruga.

Zatim im recite neka razmisle o tome zašto je dobro biti djevojčica, a zašto je dobro biti dječak.

GRUPNA AKTIVNOST:

Recite skupinama da papir većeg formata linijom podijele napola. Prvo popisuju što misle zašto je dobro biti dječak – zadatak za skupine dječaka, isto tako zašto je dobro biti djevojčica – za skupine djevojčica. Kada završe ovaj prvi dio, sljedeći je zadatak popisati zašto ponekad nije lako biti dječak ili djevojčica. Nakon što skupine završe s radom, postoje dva načina za nastavak aktivnosti.

Ako imate jednak broj skupina dječaka i djevojčica, zamolite ih da

³ prilagođeno prema nastavnoj pripremi *Zašto je dobro biti djevojčica ili dječak*, dostupno na https://fso.hr/wp-content/uploads/2021/03/2021-03-smjernice_za_ostvarenje_rodne_ravnopravnosti.pdf

razmijene papire: skupine koje čine djevojčice trebaju dobiti papire skupina dječaka i obrnuto. Njihov je posao proći kroz popise i postavljati pitanja, komentirati, iznositi suprotna ili ista mišljenja i zapisati ih. Svaka skupina nakon toga dobiva svoj izvorni papir i pregledava postavljena pitanja, mišljenja i rasprave o njima. Ako je broj dječaka i djevojčica nejednak, nemojte razmjenjivati papire između skupina, nego predstavljajte ideje pred cijelim razredom – tako da svi mogu komentirati popise.

Učenicama i učenicima najmlađeg uzrasta podijelite papire i flomastere, neke nacrtaju svoj odgovor na pitanje zašto je dobro biti dječak/djevojčica. Ako stignu i tko želi, neka nacrtaju odgovor i na drugo pitanje – zašto nekad možda nije tako lako biti dječak/djevojčica – ako se slažu s tom tvrdnjom.

ZAKLJUČAK:

Neka se učenice i učenici vrate u veliku skupinu, a zatim ih pitajte koji su ih dijelovi iznenadili ili čak šokirali; jesu li mišljenja bila slična i/ili različita te koji bi mogli biti razlozi koji stoje iza njih. Jesu li znali da njihove prijateljice i prijatelji iz razreda ovako razmišljaju o nekim prednostima i nedostacima toga što su dječaci ili djevojčice?

Porazgovarajte o rodnim predrasudama i stereotipima (ne morate koristiti taj termin, već ukratko objasnite da je riječ o mišljenju da su svi dječaci / sve djevojčice međusobno isti/iste kad je riječ o ponašanju, nekom znanju, interesima...). Potaknite učenike i učenice da se prisjete nekoliko primjera (npr. svi dječaci vole igrati nogomet, sve djevojčice vole imati dugu kosu). Obratite pozornost na oblike otpora ili protivljenja prema rodnim stereotipima koji će se vjerojatno pojaviti u skupini.

Manji uzrast neka od svojih radova napravi izložbu te porazgovarajte o tome što možemo napraviti sa svim prednostima toga što smo dječak ili djevojčica, a kako si pomoći s onim što nije lako.

9. JESI LI SIGURNA DA NISI ZA MATEMATIKU? JESI LI SIGURAN DA NISI ZA ČITANJE?

ISHODI UČENJA

Odgojno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklusi 2 – 3 (A.2.1., A.3.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklusi 2 – 3 (A.2.2., A.3.2.)
- Upravlja svojim obrazovnim i profesionalnim putem – obrazovni ciklus 3 (A.3.4.)
- Opisuje/obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklusi 2 – 3 (B.2.1., B.3.1.)
- Razvija komunikacijske kompetencije (i uvažavajuće odnose s drugima) – obrazovni ciklusi 2 – 3 (B.2.2., B.3.2.)

Građanski odgoj i obrazovanje

- Promiče ravnopravnost spolova – obrazovni ciklus 3 (A.3.5.)

Poduzetništvo

- Upoznaje mogućnosti razvoja karijere i profesionalnoga usmjeravanja – obrazovni ciklusi 2 – 3 (A.2.3., A.3.3.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

Osvijestiti prave razloge iza pokazatelja da su dječaci bolji u matematici, a djevojčice u čitalačkoj pismenosti te što mi tu možemo.

CILJEVI:

Ukazati na razlike između postignuća dječaka i djevojčica koje pokazuje PISA istraživanje, prepoznati utjecaj poruka roditelja, učitelja:ica, ali i cijelog društva na različita postignuća dječaka i djevojčica, prepoznati mogućnost smanjenja te tzv. „spolne razlike u postignuću”, ukazati na to da je u redu pogriješiti i da je učenje proces na koji možemo utjecati.

POTREBNI MATERIJALI:

samoljepljivi papirići, natpisi za zid (vidi Uvod), *flipchart* papir, računalo, internet

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:

Prije ovog sata svakako proučite [Izveštaj za Hrvatsku o rezultatima PISA istraživanja 2018](#) – Jednakost s obzirom na spol (str. 6) te [Izveštaj NCVVO-a: PISA 2018: REZULTATI, ODREDNICE I IMPLIKACIJE](#) (posebice str. 236. – 237.). Neke od ključnih informacija možete pronaći i u *Jeste li znali?* okviru.

Pogledajte i *TED Talk* poznate američke psihologinje [Carol Dweck: The power of believing that you can improve | TED Talk](#), kako biste se bolje upoznali s ovom teorijom koja će vam trebati za današnji nastavni sat. Vezano za termin *growth mindset* („razvojni mentalni sklop“ ili „rastući način razmišljanja“) predlažemo da proučite i rezultate istraživanja [Dweck 2008](#) koji pokazuju da već promjena načina razmišljanja kod djevojčica i raznih ranjivih skupina može doprinijeti većim postignućima u području matematike i znanosti.

Za ovaj ćete sat trebati osmisliti i dva različita tipa zadatka u skladu s uputama u *Uvodu*.

PREPORUČENI RAZREDI:

3. – 8. razred

UVOD:

Na početku sata neka učenice i učenici na samoljepljive papiriće napišu

razne misli koje im „prolaze kroz glavu” kad dobiju lošu ocjenu, ne mogu riješiti neki zadatak ili nešto naučiti.

Svoje „misli” neka zalijepi na ploču ili *flipchart* papir na koji ste prethodno napisali **NE ZNAM**. Možete biti kreativni i nacrtati obris glave ili čovjeka oko koje će učenički odgovori lebdjeti kao misli.

Zatim dva mjesta u razredu označite s dva različita natpisa: **matematički zadatak** te **čitanje i pisanje**. U skladu s predmetom koji predajete, prethodno osmislite **dva različita tipa zadatka** – u skladu s nastavnim sadržajem za današnji nastavni sat (važno je da su zadaci osmišljeni na način da su povezani sa STEM područjem ili pak s čitalačkom pismenošću).

Učenice i učenici trebaju odabrati koji tip zadatka od navedenih žele danas raditi te u skladu s odabirom stati kod odabranog natpisa. Pažljivo proučite tko je što odabrao te koji je omjer dječaka i djevojčica kod svake od opcija.

GRUPNA AKTIVNOST:

Pretpostavljamo (u skladu s rezultatima PISA istraživanja) da će djevojčice u većoj mjeri odabrati pisanje i čitanje, a dječaci matematički zadatak. Pitajte svoje učenike i učenice zašto su odabrali određeni zadatak. Jesu li primijetili da STEM područje više privlači dječake, a čitanje i pisanje djevojčice? Je li njihov odabir u današnjoj aktivnosti to i potvrdio? Zašto je to tako?

U nastavku sata pročitajte sljedeće tvrdnje, a neka ustanu ili podignu ruku oni koji misle da je tvrdnja istinita.

1. **Inteligentni smo koliko jesmo i to ne možemo promijeniti.**
2. **Bez obzira na sve, možemo popraviti svoju inteligenciju i postati „pametniji”.**
3. **Ako nismo dobri u npr. matematici ili čitanju i pisanju, tu ne možemo ništa.**
4. **U Hrvatskoj djevojčice postižu značajno bolji rezultat u čitanju i pisanju od dječaka, dok dječaci imaju bolja postignuća u matematici.**

Komentiranje njihovih odgovora ostavite za kraj sata. Sada zajedno

pogledajte video [Carol Dweck: The power of believing that you can improve | TED Talk](#). Mlađem uzrastu pomozite s razumijevanjem videa, ili ako mislite da je prezahtjevan za njih, prepričajte im neke ključne dijelove.

Porazgovarajte:

- *Kako se vi osjećate kad dobijete neku lošu ocjenu ili vam nešto 'ne ide'?*
- *Bi li vam pomogla ocjena NE JOŠ koja se spominje u videu?*
- *Što mislite o tome da svi mi možemo vježbati svoju inteligenciju i postići bolje rezultate?*
- *Jeste li se prepoznali u skupini onih koji imaju **fiksni način razmišljanja** (ne znam, ne mogu i to je tako) ili onih koji imaju **razvijajući način razmišljanja** (ne znam još, ali ću i dalje pokušavati jer tako napredujem s vremenom)?*
- *A je li nužno da uvijek dobijemo odličnu ocjenu ili je u redu da je ocjena nekad i manja?*

ZAKLJUČAK:

Vratite se na tvrdnje koje su učenici i učenice proglasili istinom ili laži. Provjerite je li im video pomogao da razjasne tvrdnje ili promijene mišljenje.

Posebno se osvrnite na posljednju tvrdnju te prokomentirajte kako rezultati istraživanja uistinu pokazuju da su dječaci bolji u matematici, a djevojčice u čitalačkoj pismenosti. No istraživanja isto tako pokazuju da razlog za to najviše leži u tome što cijelo društvo šalje poruke djevojčicama da je matematika primarno za dečke, a dječacima da je čitanje i pisanje za djevojčice i da je *normalno* da su one u tome bolje. Pa se dječaci i djevojčice ponašaju u skladu s naučenim – misle da tu ništa ne mogu promijeniti i drže se područja za koje im se s raznih strana poručuje da je njihovo.

Za kraj sata na još jedan veliki papir ili ploču nacrtajte obris čovjeka s natpisom **NE ZNAM JOŠ, ALI MOGU NAUČITI...** te dajte učenicima još samoljepljivih papirića na kojima će sada pisati **motivacijske „ne još” misli** koje ih mogu ohrabriti kad ne uspiju u nečem ili dobiju lošu ocjenu. Izložite plakate kao podsjetnik na učenje kao proces i našu moć u tom procesu.

Jeste li znali?

„I u ovom ciklusu istraživanja (PISA 2018) potvrđeno je da u Hrvatskoj djevojčice postižu značajno bolji rezultat u čitalačkoj pismenosti od dječaka, dok dječaci imaju bolja postignuća u matematici. Razlike u postignuću između dječaka i djevojčica prilično su zabrinjavajuće budući da bi mogle imati dugoročne posljedice na budućnost učenika kako na osobnoj tako i na profesionalnoj razini. **Dječaci koji u dobi od petnaest godina ne dostižu osnovnu razinu čitalačke pismenosti vjerojatno će se u budućnosti suočavati s velikim izazovima u daljnjem obrazovanju, na tržištu rada i u svakodnevnom životu. S druge strane, manja zastupljenost djevojčica na najvišim razinama u matematici i prirodoslovlju mogla bi doprinijeti još manjoj zastupljenosti žena u STEM zanimanjima. Ta su zanimanja među najbolje plaćenim zanimanjima, a ona pridonose inovaciji i rastu produktivnosti. Nedostatak interesa za STEM zanimanja može biti pogubno i za ekonomiju i za društvo.** Zemlje koje su u PISA-i poboljšale postignuća svojih učenika pokazale su da takve razlike ne proizlaze isključivo iz urođenih razlika u sposobnostima, već su rezultat čimbenika na koje roditelji, nastavnici i donositelji obrazovne politike mogu utjecati. Mnoge zemlje uspjele su ublažiti pa čak i potpuno ukloniti razlike u postignućima između djevojčica i dječaka. Istraživanja pokazuju da na varijacije u postignućima između spolova utječu brojni čimbenici, između ostalog i razlike u načinima socijalizacije između djevojčica i dječaka kako u školi tako i izvan nje. **Nastavnici često imaju uvjerenja vezana uz sposobnosti i interese djevojčica i dječaka, a ponekad ta uvjerenja nesvjesno utječu na način njihova poučavanja i vrednovanje napretka učenika, što može u konačnici utjecati i na razlike u postignućima. No, uvjerenja je moguće mijenjati.** Ciljane mjere usmjerene na osvješćivanje o utjecaju stereotipa i njihovo uklanjanje mogle bi pomoći u smanjivanju spolnih razlika u postignuću.”

Izvor: https://pisa.ncvvo.hr/wp-content/uploads/2019/12/PISA-2018_izvje%C5%A1taj.pdf

10. SUPERJUNAKINJE I SUPERJUNACI

ISHODI UČENJA

Odgojno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklusi 2 – 3 (A.2.1., A.3.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklusi 2 – 3 (A.2.2., A.3.2.)
- Razvija osobne potencijale – obrazovni ciklusi 2 – 3 (A.2.3., A.3.3.)
- Upravlja svojim obrazovnim i profesionalnim putem – obrazovni ciklus 3 (A.3.4.)
- Opisuje/obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklusi 2 – 3 (B.2.1., B.3.1.)
- Razvija komunikacijske kompetencije (i uvažavajuće odnose s drugima) – obrazovni ciklusi 2 – 3 (B.2.2., B.3.2.)
- Prepoznaje važnost odgovornosti pojedinca u društvu – obrazovni ciklus 3 (C.3.2.)

Građanski odgoj i obrazovanje

- Promiče ravnopravnost spolova – obrazovni ciklus 3 (A.3.5.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

CILJEVI:

Prepoznati nedostatak prikaza superjunakinja u umjetnosti, dati jednak prostor i junacima i junakinjama kod obrade ove teme, promovirati stvarne junake i junakinje – ljude od kojih možemo učiniti kako slijediti svoje snove i pokretati pozitivne promjene.

Inspirirati se pričama stvarnih superjunakinja i superjunaka – djevojčica i dječaka koji su vjerovali u sebe i pokrenuli razne pozitivne promjene.

POTREBNI MATERIJALI:

računalo, zvučnici, internet; knjige ili inspirativni tekstovi o djeci i mladima – stvarnim superjunacima i superjunakinjama, materijali za izradu plakata

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:

Predlažemo da ovu aktivnost planirate nekoliko dana prije školskog maskenbala (ili ne morate čekati taj dan u godini za maske i zabavu 😊).

Kad govorite o terminu „promijeniti svijet”, svakako potaknite svoje učenice i učenike da prepoznaju da su i male pozitivne promjene samo u svojoj svakodnevi već veliki uspjesi. Ne moramo i ne možemo svi pomoći velikom broju ljudi, niti to netko od njih traži, ali prepoznavanje snage koju svatko od nas ima u sebi, i samo naše ponašanje i stavovi mogu pokrenuti niz pozitivnih promjena kojih možda nećemo biti niti svjesni. Vezano za taj zaključak, predlažemo da zajedno pogledate video [Kindness Boomerang \(Bumerang dobrote\)](#).

PREPORUČENI RAZREDI:

3. – 8. razred (uz prilagodbu primjenjivo i za srednju školu)

UVOD:

Za početak sata pitajte učenice i učenike koje superjunake i superjunakinje poznaju.

Očekujemo odgovore tipa Batman, Superman; Marvelovi junaci (Hulk, Spiderman, Deadpool...). Porazgovarajte o tome koje supermoći oni imaju. Jesu li učenici naveli neku od žena superjunakinja i mogu li se uopće koje sjetiti? Zašto ima toliko manje superjunakinja?

Možda će se više fokusirati na junake i junakinje trenutačno aktualnih crtanih filmova. U tom slučaju se pitanjima usmjerite na to kako su prikazani junaci, a kako junakinje; kakve moći imaju.

Porazgovarajte sa svojim učenicima i učenicama o tome kako je već jako dugo naš svijet organiziran na način da se žene smatra „slabijim spolom”:

do prošlog stoljeća nisu imale ni pravo glasa, a u nekim zemljama ga još uvijek nemaju. Također, djevojčice još uvijek dominiraju kad je riječ o postotku djece koja u mnogim zemljama ne idu u školu. U skladu s tim, muškarci su većinom ti koji su se mogli i smjeli baviti umjetnošću, pa je prikaz žena, a posebice sa supermoćima nešto što je očito bilo teško zamisliti – čak i teže od tog da ljudi lete ili postanu nevidljivi. A unatoč *modernom* dobu u kojem živimo, kao da se nije puno toga promijenilo.

GRUPNI RAD (opcija 1.):

Danas će vaši učenici i učenice imati veliku i važnu ulogu – istražiti superjunakinje i superjunake o kojima se nažalost ne govori dovoljno, a to su dječaci i djevojčice, žene i muškarci koji su svojim „supermoćima” ostvarili razne pozitivne promjene u svojim životima, ali i u svijetu.

Predložimo da se inspirirate knjigama ***Priče za laku noć za mlade buntovnice*** – Elena Favilli & Francesca Cavallo i ***Priče za dječake koji se usuđuju biti drugačiji*** – Ben Brooks. Podijelite učenice i učenike u nekoliko skupina, (ako ste u mogućnosti) nabavite nekoliko primjeraka ovih ili knjiga slične tematike, i neka učenice i učenici odaberu i istraže neke od junaka i junakinja prikazanih u ovim knjigama. Također možete pronaći tekstove na mrežnim stranicama pa njih koristiti ili dati učenicima i učenicama zadatak da kod kuće istraže željeni lik. Svakako dajte prednost junakinjama i junacima – djeci, postoji mnogo dostupne *online* literature o djeci i mladima koji su postigli velike pozitivne promjene u svojim životima ili utjecali čak na cijeli svijet (Marley Dias, Malala Yousafzai, Greta Thunberg, Kristina Ivanuš, Iqbal Masih, Ryan Hreljac, Yash Gupta...).

Neka učenici i učenice pripreme plakate o odabranim likovima te ih zatim izložite da budu vidljivi i drugim učenicima i učenicama, ali i odraslima u prostoru škole.

Prijedlog za nastavak aktivnosti:

Kao vodilju za odabir likova možete im dati prijedlog da se za školski maskenbal maskiraju u lik koji će odabrati za svoje istraživanje. Svakako pripazite da maskiranje ne bude uvredljivo ni na koji način. Na taj će način vaši učenici i učenice biti oni s najoriginalnijim maskama,

a na pitanja: *U koga si se ti maskirao:la?* imat će spreman odgovor i promovirati vrijedne poruke koje su prethodno istražili.

GRUPNI RAD (opcija 2.)

Ako želite da učenici i učenice, uz poznate povijesne ženske osobe koje su ostavile utjecaj i promijenile društvo na bolje, osvijeste i drugačije, svakodnevne oblike hrabrosti žena, djevojaka i djevojčica, možete im predložiti sljedeću aktivnost.

Razred se podijeli u 5 ili 6 manjih skupina. Svaka skupina dobije jednu karticu s opisom jedne djevojčice ili djevojke koja se nalazi u nekoj situaciji zbog koje pokazuje jednu vrstu hrabrosti. Zatim je njihov zadatak da o toj vrsti hrabrosti promisle i predstave ostatku razreda zbog čega je ta djevojčica ili djevojka hrabra.

RADNI LIST

(za grupni rad opcija 2.)

Primjer kartica hrabrosti (odaberite one koje smatrate najprimjerenijima kontekstu razreda i njihovom uzrastu):

DJEVOJKA ROMSKE NACIONALNE MANJINE	DJEVOJKA IZ SIROMAŠNE OBITELJI	DJEVOJKA S KRONIČNOM BOLEŠĆU
DJEVOJKA KOJA JE DOŽIVJELA NASILJE U VEZI	DJEVOJKA KOJA NE ŽELI BITI KAO DRUGE DJEVOJKE	DJEVOJKA KOJA ŽIVI U ZEMLJI GDJE ŽENE NEMAJU ISTA PRAVA
DJEVOJKA KOJA JE MAJKA	DJEVOJKA KOJA IMA BOLESNOG ČLANA OBITELJI	DJEVOJKA KOJA SE ŽELI BAVITI „MUŠKIM“ ZANIMANJEM

11. DETEKTIVKE I DETEKTIVI RODNE RAVNOPRAVNOSTI U ŠKOLI

ISHODI UČENJA

Odgojno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklusi 2 – 3 (A.2.1., A.3.1.)
- Razvija osobne potencijale – obrazovni ciklusi 2 – 3 (A.2.3., A.3.3.)
- Upravlja svojim obrazovnim i profesionalnim putem – obrazovni ciklus 3 (A.3.4.)
- Opisuje/obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklusi 2 – 3 (B.2.1., B.3.1.)
- Razvija komunikacijske kompetencije (i uvažavajuće odnose s drugima) – obrazovni ciklusi 2 – 3 (B.2.2., B.3.2.)
- Suradnički uči i radi u timu – obrazovni ciklusi 2 – 3 (B.2.4., B.3.4.)
- Prepoznaje važnost odgovornosti pojedinca u društvu – obrazovni ciklus 3 (C.3.2.)
- Pridonosi razredu i školi / Aktivno sudjeluje i pridonosi školi i lokalnoj zajednici – obrazovni ciklusi 2 – 3 (C.2.3., C.3.3.)

Građanski odgoj i obrazovanje

- Promiče razvoj školske kulture i demokratizaciju škole – obrazovni ciklus 2 (C.2.4.)
- Promiče ravnopravnost spolova – obrazovni ciklus 3 (A.3.5.)

**Prepoznati
mogućnost za
unapređenje rodne
ravnopravnosti u
radu škole.**

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

CILJEVI:

Prepoznati u kojoj mjeri škola radi na temama rodne ravnopravnosti, predlagati načine na koje škola može promovirati rodnu ravnopravnost vlastitim primjerom.

POTREBNI MATERIJALI:

papiri i olovke za istraživačke skupine

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:

Proučite Forumovu publikaciju Smjernice za ostvarenje rodne ravnopravnosti u školama (https://fso.hr/wp-content/uploads/2021/03/2021-03-smjernice_za_ostvarenje_rodne_ravnopravnosti.pdf) te i sami promislite kako vaša škola može unaprijediti rodnu ravnopravnost u područjima **kurikuluma, školske kulture, izgleda škole, upravljanja školom te suradnje s lokalnom zajednicom i roditeljima**. U skladu s tim prilagodite i zadatke istraživačkih skupina u središnjem dijelu aktivnosti.

PREPORUČENI RAZREDI:

5. – 8. razred (uz prilagodbu primjenjivo i za srednju školu)

UVOD:

Pitajte svoje učenike i učenice je li im poznat termin rodna ravnopravnost?

Dođite zajedno do zaključka kako rodna ravnopravnost podrazumijeva da smo svi slobodni razvijati se, učiti, donositi odluke, uključivati se u razne aktivnosti... bez obzira na to jesmo li dječaci ili djevojčice, djevojke ili mladići.⁴

4 Imajte na umu da možda postoje oni i one koji i koje se ne identificiraju kao djevojčice ili dječaci / djevojke ili mladići, ili osjećaju da pripadaju drugoj skupini, a ne onoj kojoj bi „trebali” pripadati s obzirom na svoj biološki spol. Ako znate da u skupini s kojom radite ima takvih sudionika ili sudionica, pitajte ih žele li se aktivnosti priključiti na neki drugi način ili možda bilježiti osobne misli, osjećaje i iskustva o temi ili onome što tijekom aktivnosti zabilježe vršnjakinje i vršnjaci. Ne ističite to ostatku grupe bez da ste provjerili s tom osobom je li to u redu.

Jeste li znali?

RODNA RAVNOPRAVNOST - Koncept rodne ravnopravnosti polazi od toga da su sva ljudska bića slobodna razvijati sve svoje sposobnosti i činiti izbore bez ograničenja postavljenih rodnim ulogama. Rodna ravnopravnost znači da su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ekonomskog, društvenog, kulturnog i političkog razvoja i ostvarenih rezultata. Podrazumijeva da su interesi, potrebe i prioriteta žena i muškaraca uzeti u obzir, prepoznajući raznolikost različitih grupa te jednako društveno vrednovanje sličnosti i razlika muškaraca i žena, kao i njihovih uloga. (Izvor: https://fso.hr/wp-content/uploads/2021/03/2021-03-smjernice_za_ostvarenje_rodne_ravnopravnosti.pdf)

GRUPNA AKTIVNOST:

Pitajte učenike i učenice misle li da se u njihovoj školi može još dodatno raditi na ovoj temi – primjećuju li neke dijelove gdje je nešto rezervirano samo za muškarce/žene, djevojčice/dječake, i misle li da bi se to moglo promijeniti?

Najavite im „detektivski“ odnosno istraživački rad u manjim skupinama i podijelite ih u nekoliko istraživačkih skupina:

1. skupina istražuje i vodi bilješke o tome na kojim pozicijama u školi rade žene/muškarci – kakve poslove obavljaju – jesu li kuharice žene, domari i ravnatelj muškarci; koliko je učitelja i zašto nema više muškaraca u ovoj struci.
2. skupina provjerava rodnu ravnopravnost u jeziku – natpisi na vratima ravnatelja/ice, pedagoga/inje, oglasi za učenike/ce – jesu li pisani u muškom, ženskom ili oba roda. (Daje li se prednost muškom rodu na natpisima prostorija i sl. za funkcije koje obavljaju žene? Ili se možda u obavijestima obraća samo učenicima?)

3. Treća skupina istražuje tko ima prednost korištenja igrališta u slobodno vrijeme. Što u slobodno vrijeme rade dječaci, a što djevojčice? Koji dio školskog prostora je „rezerviran” za koga? Koliko ima muških/ženskih toaleta, a koliko muškaraca/žena, djevojčica/dječaka u školi?
4. Četvrta skupina istražuje koje izvannastavne aktivnosti postoje i tko ih pohađa. Mogu li dječaci npr. upisati plesnu skupinu, a djevojčice igrati nogomet – promovira li škola aktivnosti na takav način da su svi dobrodošli?

Nastavite sami...

Nakon odrađene aktivnosti, neka učenici i učenice prezentiraju što su saznali. Porazgovarajte o tome na koji bi način oni mogli utjecati na promjene u školi s obzirom na saznanja do kojih su došli. Pitajte ih što ih posebno smeta ili što im je u redu i ne vide u tome problem.

ZAKLJUČAK:

Zaključite s učenicama i učenicima kako nas možda neke od prepoznatih nejednakosti ne smetaju i ne smatramo ih problemom, a na neke uistinu niti ne možemo utjecati, ali važno je o njima govoriti i ukazivati na njih. Ako postanemo „budniji” i aktivniji oko ovih – možda naoko i malih neravnopravnosti – potičemo i druge da govore o njima te da prepoznaju rodne neravnopravnosti u mnogim drugim i još važnijim poljima. Zajedno možemo pokretati velike promjene pa započnimo s tim da potičemo odrastanje u okruženju koje šalje poruku da smo jednako vrijedni, i da možemo biti što želimo i raditi što volimo, a ne da su neka mjesta ili pozicije rezervirane samo za dječake ili samo za djevojčice.

Prijedlog za nastavak aktivnosti:

Napravite plan za to na koji način ćete prezentirati zaključke ravnateljici ili ravnatelju, pedagogu ili pedagoginji i zajedno dogovorite na koji način možete školu učiniti pravednijim mjestom za sve dječake i djevojčice, ali i učitelje i učiteljice te ostale zaposlenike i zaposlenice. Uključite **Vijeće učenika** (evo još jedan primjer rodne neravnopravnosti u jeziku) te neka se i ostale učenice i učenici uključe u osmišljavanje budućih aktivnosti vezanih za unapređenje rodne ravnopravnosti u školi.

12. IZA SEDAM GORA, IZA SEDAM MORA ŽIVJELI SU... STEREOTIPI

Prepoznati
ustaljene rodne
stereotipe u
pričama i u našoj
svakodnevici.

ISHODI UČENJA

Odgojno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklus 3 (A.3.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklus 3 (A.3.2.)
- Razvija osobne potencijale – obrazovni ciklus 3 (A.3.3.)
- Upravlja svojim obrazovnim i profesionalnim putem – obrazovni ciklus 3 (A.3.4.)
- Obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklus 3 (B.3.1.)
- Prepoznaje važnost odgovornosti pojedinca u društvu – obrazovni ciklus 3 (C.3.2.)

Građanski odgoj i obrazovanje

- Promiče ravnopravnost spolova – obrazovni ciklus 3 (A.3.5.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

CILJEVI:

Prepoznati stereotipe u bajkama i pričama, razmisliti o tome kako stereotipi koje slušamo od malena utječu na naš doživljaj stvarnosti i sebe samih; prepoznati važnost toga da svaki dječak i svaka djevojčica imaju mogućnost donositi odluke te moć reagirati na nepravdu oko sebe, posebice onu temeljenu na rodnoj neravnopravnosti.

POTREBNI MATERIJALI:

papiri, bojice, flomasteri, radni list za rad u parovima

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:

S obzirom na uzrast i mogućnosti svojih učenika i učenica, procijenite jesu li spremni za upoznavanje s pojmom stereotipi. Ako je riječ o starijem uzrastu, predlažemo da se prije ovog sata više pozabavite temom stereotipa i predrasuda, a za to predlažemo sljedeći [video](#) nastao u sklopu projekta Hrvatske akademske i istraživačke mreže – CARNET. Možete koristiti i nastavnu pripremu *Svaki čep ima svoju priču* iz Forumove publikacije [Škole zajedništva](#).

Predložene je aktivnosti moguće provesti i bez korištenja pojma stereotip, govoreći o stereotipima kao pogrešnom razmišljanju da su *svi ljudi koji čine neku društvenu skupinu međusobno isti ili slični* (npr. *sve žene lošije voze, svi navijači su agresivni, danas djeca i mladi ne poštuju starije osobe...* i sl.), negirajući time mogućnost da smo svi mi pojedinci sa svojim različitim „pričama“, željama, snovima, posebnostima, mogućnostima te da nas se ne smije stavljati u „istu ladicu“.

PREPORUČENI RAZREDI:

5. – 8. razred (uz prilagodbu primjenjivo i za srednju školu)

UVOD:

Na početku sata pitajte svoje učenike i učenice vole li čitati bajke i neka se prisjetite nekih koje su im poznate.

GRUPNA AKTIVNOST:

Zatim im pročitajte „bajku“ s radnog lista koju ćete prethodno otisnuti i podijeliti učenicima i učenicama za rad u paru... Njihov će zadatak biti podcrtati dijelove koji će im se činiti neobični ili misle da bi bolje zvučali drugačije.

Prokomentirajte:

- Što je sve neobično u ovoj priči i zašto?
- Kojim stereotipima (tipičnim razmišljanjima) o muškarcima/ženama se ova priča suprotstavlja?
- Jesu li priče koje slušamo odmalena utjecale na to kako doživljavamo svijet oko sebe i što smatramo 'normalnim'?
- Može li to imati negativne posljedice? Ako da, na koga i na koji način?
- Pokušajte se prisjetiti tko je napisao bajke (je li riječ o muškarcima ili ženama).

Zatim pitajte učenice i učenike **kad bi bajka bila neki kolač, koji su sastojci koje bi obavezno morali upotrijebiti**. Zapisujte njihove odgovore na ploču ili *flipchart* papir. Uz obilježja bajke kao što su **nadnaravni likovi, borba dobra i zla, i dobro koje uvijek pobjeđuje**, posebno oslušajte odgovore učenika i učenica o tome **kako su prikazane žene/muškarci** u bajci (zla vještica, lijepa princeza koju je potrebno spasiti, dobar princ koji je spašava i žive sretno do kraja života i sl.).

Pomozite im da se prisjete nekih od navedenih obilježja na primjeru bajka *Snjeguljica, Mala sirena, Zlatokosa, Pepeljuga, Trnoružica...*

Za razgovor s učenicima i učenicama dodatno se informirajte tekstem u nastavku, a učenicima:ama starijeg uzrasta ga možete i pročitati te prokomentirati rečeno.

(Kod bajki...) „Definitivno bismo izdvojili/e rodnu ulogu muškog lika koji stalno spašava ženskog. Ženski lik se uglavnom bavi servilnim zanimanjem u kojem nekome pomaže ili se generalno brine za kućanstvo, dok je muški lik heroj, spasitelj, hrabri borac koji ratuje ili istražuje nova područja. Ženski lik je zatočen unutar svoja četiri zida – najčešće je u kuhinji. Kućanski poslovi se uzimaju kao nešto što bi žena trebala raditi, dok muškarci slijede svoje snove. Fizički stereotipi također prevladavaju pa su pozitivni likovi uglavnom savršeno građeni, besprijevakorno odjeveni i sređeni, dok negativni likovi imaju često razne mane u oblicima različitih invaliditeta, lošijeg su ekonomskog statusa ili nose staru odjeću. Ti negativni likovi su često žene, koje u tom slučaju nisu lijepe, umiljate i poslušne, već su to zle maćeha, čarobnice ili polusestre, histerične, sadistične ili nerazumne, s ciljem da napakoste drugima. Također prevladava stereotip da *prava* ljubav umiljate i poslušne žene može promijeniti zločestog, nasilnog ili okrutnog muškarca. Mnogo stvari niti ne primijetimo u prvom čitanju jer smo zaokupljeni/e pozitivnom porukom i oduševljenjem djeteta, koje čuje novu priču. Pri kritičkom pogledu na ono što smo pročitali, možemo vidjeti kakvi se sve negativni oblici ponašanja ili rodni stereotipi hrane takvim narativom.”

(Martinović, 2019)

U nastavku podijelite učenicama i učenicima papire i flomastere te neka radom u skupinama predložite nekoliko raznih završetaka bajke koju ste im pročitali. Neka naprave strip, pjesmu ili odglume prizor te objasne zašto su odabrali takav završetak.

ZAKLJUČAK:

Zaključite s učenicama i učenicima kako priče koje slušamo od malena – bilo da je riječ o bajkama, reklamama, filmovima – imaju veliki utjecaj na to kako doživljavamo svijet, kako doživljavamo sebe i svoju ulogu u svijetu. Iako se čine bezazlene, kad slične poruke (žena je ta koja održava kućanstvo čistim, drugačije može biti jedino ako je „spasi” muškarac; dobra žena je lijepa i poslušna žena, a zle su ružne i sl.) dobivamo s više strana (bajke, mediji, vicevi...), možemo li vjerovati da može i treba biti drugačije? Zajedno zaključite o važnosti toga da svaki dječak i svaka djevojčica imaju mogućnost donositi odluke, da imaju mogućnost reći svoje mišljenje i ukazati na svoje snove i želje. Zaključite i o važnosti ukazivanja i reagiranja na nepravdu oko sebe.

RADNI LIST

Iza sedam gora i sedam dola, gdje plavo nebo grli zelena brda, živio jedan mladi princ.

No to nije bio sretan život. Njegov zli očuh zatvorio ga je u dvorac nakon smrti blage i dobre mu majke, te je od tada svaki dan bio izložen samoći i napornom radu. Otac ga je tjerao na kućanske poslove – morao je prati podove dok u njima nije vidio svoj odraz, prašinu je trebao brisati 2 puta dnevno, a prozori su mu posebno stvarali problem – bili su tri puta viši od njega pa ih nije uspio oprati koliko god se trudio.

Jedne se večeri umorio kao nikad do tada, bacio je sve krpe i metle i plakao je toliko dugo da je na kraju zaspao u suzama. U noći ga je probudio neobičan zvuk – neobično lupanje krilima praćeno snažnim bljeskom.

...

„Tko si ti?” – tiho upita.

„O bok, ja sam vilenjak. Možeš me zvati The Face, jer sam faca... kužiš?”

(princ zbunjeno gleda u tog neobičnog gosta)

„Ne kužiš baš, ok...”

Živim tu u šumi u blizini, i gledam te kako uporno pokušavaš oprati te ogromne prozore. Moram nešto napraviti jer ne mogu to više gledati. Nemam baš tako velike supermoći, ali natjerao sam glavnog vilenjaka da mi omogući ispuniti ti jednu želju. I eto me, slušam, što god želiš...”

„Hvala ti, dobri vilenjače. Jako sam nesretan. Čuo sam da vani živi jedna dobra i hrabra princeza. Kad bi me barem ona pronašla i oslobodila me ovog dvorca i ovog teškog života.”

Nije ni završio rečenicu, a na vratima se čulo snažno lupanje: „Kuc, kuc, pustite me unutra!” Bila je to princeza. I sam vilenjak se iznenadio brzinom djelovanja svoje supermoći: „Koji sam ja lik, ovo je bilo brzo.”

Pokisla princeza vraćala se s prosvjeda protiv klimatskih promjena. Snašla ju je snažna oluja i potrčala je prema svjetlima dvorca u blizini. Kad je u dvorcu ugledala uplakanog, zatočenog princa, znala je da nešto mora poduzeti...

13. DOMAĆIN I DOMAĆICA

ISHODI UČENJA

Odgojno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklus 3 (A.3.1.)
- Razvija osobne potencijale – obrazovni ciklus 3 (A.3.3.)
- Upravlja svojim obrazovnim i profesionalnim putem – obrazovni ciklus 3 (A.3.4.)
- Obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklus 3 (B.3.1.)
- Prepoznaje važnost odgovornosti pojedinca u društvu – obrazovni ciklus 3 (C.3.2.)
- Aktivno sudjeluje i pridonosi školi i lokalnoj zajednici – obrazovni ciklus 3 (C.3.3.)

Građanski odgoj i obrazovanje

- Promiče ravnopravnost spolova – obrazovni ciklus 3 (A.3.5.)

Poduzetništvo

- Upoznaje i kritički sagledava mogućnosti razvoja karijere i profesionalnog usmjerenja karijere – obrazovni ciklus 3 (A.3.3.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

CILJEVI:

Prepoznati neravnomjernu raspodjelu kućanskih poslova u svojem okruženju, osvijestiti da je obavljanje kućanskih poslova *posao za sebe*, prepoznati rodne stereotipe u kontekstu odabira profesije, prepoznati na koji način jezik doprinosi rodnim stereotipima.

Osvijestiti
neravnopravnost
u jeziku te
utjecaj istog na
naš doživljaj
stvarnosti.

POTREBNI MATERIJALI:

ploča/*flipchart*, samoljepljivi papiri, flomasteri, papiri, radni list za svakog učenika i svaku učenicu, rječnici raznih autora i autorica

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:

Upoznajte se s Kraševom kampanjom #IJaSamDomaćica na poveznici <https://www.kras.hr/hr/ijasamdomacica>. Prisjetite se svih reakcija koje je kampanja izazvala te budite spremni na razne reakcije učenica i učenika – dajte im prostor da se izraze i podijele svoje razmišljanje.

Također, upoznajte učenike i učenice s pojmom stereotipi i predrasude (pogledajte prijedloge iz prethodne radionice, pod *Vaša priprema za ovaj sat*).

PREPORUČENI RAZREDI:

6. – 8. razred (uz prilagodbu primjenjivo i za srednju školu)

UVOD:

Za početak sata napišite na ploču ili *flipchart* papir naslov **Domaćica**. Neka učenici i učenice podijele s vama asocijacije koje kod njih budi ova riječ. Budite spremni na razne reakcije, vezane uz Kraševu kampanju, vezane uz značenje riječi „domaćica“, ali i sam keks bez ikakvih drugih tumačenja. Odgovore učenica i učenika bilježite na ploču ili *flipchart*. Ovaj uvod možete napraviti i na način da im podijelite samoljepljive papiriće pa svaki učenik i svaka učenica na jedan napišu ili nacrtaju svoju asocijaciju – prvo što im padne napamet kad čuju tu riječ. Neka svoje papiriće zalijepi na ploču/*flipchart*.

Ako koristite Kraševu kampanju „Domaćica“, možete ih upitati i što misle zbog čega je na kutijama pisalo „Domaćica i učiteljica“, „Domaćica i umjetnica“ itd.? Što se htjelo time istaknuti?

Prokomentirajte što misle zašto su se neki ljudi toliko uznemirili kad su vidjeli nove Domaćice „s porukom“?

Kao kratku grupnu uvodnu aktivnost, možete zajedno s razredom na ploči napraviti Popis sveg onog što domaćica inače radi.

SVE ONO ŠTO DOMAĆICA INAČE RADI:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Kao pitanje za razmišljanje možete im postaviti sljedeće: *Koliko bi 'koštali' ovi poslovi kad biste nekome trebali platiti da ih radi svaki dan ili svaki tjedan?*

Nastojte da osvijestite količinu tog posla i cijenu koju taj posao ima „na tržištu“.

GRUPNA AKTIVNOST:

Podijelite učenice i učenike u nekoliko skupina – svakoj skupini dajte rječnik (poželjno ako imate rječnike raznih autorica i autora) i zadatak da pronađu riječ *domaćica* – neka svaka skupina ispiše značenje te riječi na papir, a zatim neka isto naprave s riječju *domaćin*. Zatim poslušajte značenja koja su učenice i učenici izdvojili. Donosimo primjer s *Hrvatskog jezičnog portala*:

domaćica ž

1.	a. žena domaćina, ona koja je supruga domaćinova b. ona koja nije zaposlena izvan kuće, koja vodi kućanstvo; kućanica
2.	a. ona koja upravlja posluživanjem, brine za domaći ugođaj b. ona koja se brine za putnike; stjuardesa

domaćin *m*

1.	a. etnol. glava obitelji, onaj koji upravlja domom b. onaj koji je privržen domu, koji dobro vodi dom c. onaj koji ugošćuje ili prima goste
2.	onaj koji se po dužnosti brine za neku zgradu, prostorije i sl.; domar
3.	etnol. onaj koji je i u počasti na prvom mjestu neke svečane priredbe ili prigode

Prokomentirajte:

- *Koja je razlika u ovim definicijama?*
- *Možemo li uopće na temelju ovih definicija reći da domaćin i domaćica znače isto, da je razlika samo u rodu (na satu hrvatskog jezika možete koristiti i termin ‘mocijski parnjaci’)?*
- *Šalje li nam ovakvo različito značenje ovih riječi neku poruku?*
- *Ima li nešto loše u tome ako neka osoba (bez obzira na spol i rod) „nije zaposlena izvan kuće”, „vodi kućanstvo”, „brine za domaći ugođaj”?*

Zaključite sa svojim učenicama i učenicima kako biti domaćica nije nešto što zahtjeva kritiku ili se treba smatrati nepoželjnim, već je važno osvijestiti kako je to zahtjevan posao **sam za sebe** koji nažalost većinom pada na leđa žena, a većina žena ga obavlja uz svoj redovni posao izvan kuće. A kad nam uz to i rječnik, i bajke, i reklame, i filmovi... šalju poruku da je voditi kućanstvo posao žene, ne čudi da nam je neobično preispitivati te ustaljene obrasce ponašanja i razmišljanja i da ta tema može izazvati razne, često negativne reakcije kod ljudi.

U nastavku sata podijelite svojim učenicama i učenicama tablicu s radnog lista kako biste osvijestili još neke profesijske nazive koji se prvenstveno vežu uz samo muškarce / samo žene.

Više o ovim i sličnim nazivima saznajte u znanstvenom radu [Muško i žensko u hrvatskome jeziku i leksikografiji – stereotipi i jezična diskriminacija](#) (Mihaljević, 2021), a primjere s radnog lista te predložene

pripadajuće nazive saznajte na str. 668 i 669. kako biste mogli prokomentirati učeničke prijedloge.

ZAKLJUČAK:

Neravnopravnost između rodova u jeziku odraz je neravnopravnosti u društvu, a i šalje nam poruku da je nešto „normalno” i poželjno ili nije. Ponekad je i odraz povijesti i prošlosti i nečeg što se nije promijenilo, a trebalo je. Ako ne postoji naziv za muškarca dadilju, ili za ženu strojovođu, ne šalje li nam to poruku da on/ona to ne može biti ili da tako nešto nije u redu ili nije „normalno”? Ako ne postoji naziv za muškarca koji nije zaposlen izvan kuće te isključivo radi kućanske poslove, nije li to poruka da je taj zadatak rezerviran samo za žene?

Zaključite kako je važno da radimo ono što želimo, u čemu smo dobri, bez obzira jesu li to stereotipno muški ili ženski poslovi – a neizbježne kućanske obaveze koje čine zahtjevni dio svakodnevice pravedno podijelimo. Neka i **domaćin** i **domaćica** budu i glava obitelji i podjednako zaduženi za kućanske poslove.

Prijedlog za nastavak aktivnosti:

Promislite koja se zanimanja smatraju isključivo muškim ili ženskim zanimanjima. Pronađite u svojoj okolini nekog tko radi posao koji se smatra rezerviranim za osobe suprotnog spola (možda netko od roditelja?) te neka gostuje u vašoj učionici. Zatim neka učenici i učenice vašeg razreda budu zaduženi za predstavljanje ove teme drugim razredima, neka ukrase pano na školskom hodniku ili naprave izložbu plakata o poznatim osobama koje su unatoč stereotipima odabrali neko zanimanje netipično za njihov spol te bili jako uspješni u njemu.

Također, neka učenice i učenici potaknu odrasle iz svoje okoline na potpisivanje zamolbe za osuvremenjivanje riječi domaćica u rječniku, na poveznici <https://www.kras.hr/hr/ijasamdomacica>. A ako će odrasli imati pitanja zašto, kako i koja je svrha toga, sada će im i vaši mali pokretači promjena moći odgovoriti na ta pitanja.

RADNI LIST

Napiši naziv za osobu muškog/ženskog spola, a istog zanimanja.

STROJOVOĐA	
TETA U VRTIĆU <i>(službeno odgojiteljica)</i>	
PRALJA	
VODIČ	
GENERAL	
DADILJA	
RONIOC	
PISAC	
HOSTESA	
PRIMALJA	
M E D I C I N S K A SESTRA	
KIRURG	

14. POSAO IZ SNOVA

ISHODI UČENJA

Odgojno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklusi 2 – 3 (A.2.1., A.3.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklusi 2 – 3 (A.2.2., A.3.2.)
- Upravlja svojim obrazovnim i profesionalnim putem – obrazovni ciklus 3 (A.3.4.)
- Opisuje/obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklusi 2 – 3 (B.2.1., B.3.1.)
- Razvija komunikacijske kompetencije (i uvažavajuće odnose s drugima) – obrazovni ciklusi 2 – 3 (B.2.2., B.3.2.)

Građanski odgoj i obrazovanje

- Promiče ravnopravnost spolova – obrazovni ciklus 3 (A.3.5.)

Poduzetništvo

- Upoznaje mogućnosti razvoja karijere i profesionalnoga usmjeravanja – obrazovni ciklusi 2 – 3 (A.2.3., A.3.3.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

CILJEVI:

Prepoznati rodne stereotipe vezane za profesiju, prepoznati utjecaj rodni stereotipa na vlastite izbore.

POTREBNI MATERIJALI:

kopirane i izrezane kartice s poslovima (radni list), ploča s bodovima (ploča ili *flipchart* za praćenje rezultata timova)

Osvijestiti rodne stereotipe koje vezujemo uz odabir zanimanja.

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:⁵

Pogledajte kratki video film [Redraw the balance](#) koji osvještava očekivanja i predrasude koje imamo o tome tko bi trebao obavljati određena zanimanja – muškarci ili žene. Razmislite o osobama koje poznajete, a koje se bave poslovima ili hobijima koji nisu tipični za njihov spol. Upoznajte se s pravilima igre „Taboo” (grupnog pogađanja pojmova).

PREPORUČENI RAZREDI:

5. – 8. razred

UVOD:

Podijelite učenike i učenice u dva tima. Pobrinite se da svaki tim uključuje i dječake i djevojčice.

Objasnite učenicama i učenicima da će igrati prilagođenu verziju igre pogađanja riječi „Taboo”.

GRUPNA AKTIVNOST:

Jednoj osobi iz prvog tima dajte jednu od kartica s radnog lista. Zamolite ga/je da objasni svojoj grupi osobu na kartici, a da pritom ne koristi naziv zanimanja. Tim te osobe mora pogoditi zanimanje i za to imaju jednu priliku. Ako pogriješe, drugi tim ima priliku pogađati. Tim koji pogodi točno zanimanje dobiva jedan bod i može uzeti drugu karticu (nazive zanimanja na kartici prilagodite dobi učenika i učenica).

Nakon svakog kruga iskorištene kartice stavljajte na (samo vama vidljivu) hrpu „žena“ ili „muškarac“ – ovisno o spolu koji je tim pretpostavio za svaki posao koristeći „on“ ili „ona“ u svom obrazloženju – ali bez da timovima bude očito da tome pridajete pozornost i radite podjelu s karticama.

Porazgovarajte:

- *Za koje ste poslove pretpostavljali da ih obavljaju muškarci, a koje žene?* (Otkrijte sada učenicama i učenicima da ste kartice grupirali na dvije hrpe, ovisno o tome za koje su poslove koristili „on“ i „ona“.)

⁵ prilagođeno prema nastavnoj pripremi *Pogodi posao*, dostupno na https://fso.hr/wp-content/uploads/2021/03/2021-03-smjernice_za_ostvarenje_rodne_ravnopravnosti.pdf

- Što mislite o tome da se neka zanimanja smatraju ‘muškima’, a neka ‘ženskima’?
- Poznajete li ljude koji imaju posao koji se obično smatra tipično ‘muškim’ ili ‘ženskim’? Jesu li dobri u svom poslu?
- Čime biste se vi voljeli baviti u životu? Gledate li na to je li neko zanimanje tipično za suprotan spol, a ne vaš? Zašto to ne bi trebalo utjecati na našu odluku?

Predlažemo da učenicama i učenicima prikažete sljedeći kratki video [Redraw the balance](#) (2:07) te prokomentirajte radove učenika i učenica iz videa – je li njihov način razmišljanja u većoj ili manjoj mjeri drugačiji ili sličan razmišljanju kojim su se vodili učenici i učenice tijekom aktivnosti u vašem razredu.

ZAKLJUČAK:

Na velikom papiru napravite **popis toga što je važno kod odabira hobija, izvannastavne aktivnosti, buduće škole ili posla**. Na temelju čega bismo trebali donijeti odluku? Želja naših roditelja, nagovaranja vršnjaka; na temelju toga što je najpopularnije, što nam je najdostupnije...? Odgovore neka vam daju učenici i učenice, a vi ih pritom potaknite da izdvoje: ono u čemu smo dobri, ono što želimo naučiti, ono čime se želimo baviti u budućnosti, ono što nas veseli i ispunjava...

Prijedlog za nastavak aktivnosti:

Neka učenice i učenici u svojoj školi, među vršnjacima i vršnjakinjama te školskim osobljem, ili pak u obitelji i široj zajednici pronađu nekog tko ima zanimanje ili hobi koji se smatra netipičnim za spol te osobe. Neka učenice i učenici naprave kratki intervju s tom osobom o tome **kako to da je izabrala taj hobi ili posao, kako je reagirala okolina, kako su se nosili s komentarima**... neka prikupljene priče predstavite na sljedećem satu usmenim izlaganjem, inspirativnim plakatom ili crtežom. Napravite izložbu radova te inspirirajte i druge da promisle o ovoj temi.

RADNI LIST:
Kartice s poslovima

LIJEČNIK/LIJEČNICA	ZNANSTVENIK/ZNANSTVENICA
VATROGASKINJA/VATROGASAC	NASTAVNICA MATEMATIKE / NASTAVNIK MATEMATIKE
MEDICINSKI TEHNIČAR / MEDICINSKA SESTRA	PILOT/PILOTKINJA
BANKARICA/BANKAR	NOGOMETAŠICA/NOGOMETAŠ
UČITELJ/UČITELJICA	ODVJETNIK/ODVJETNICA
ČISTAČICA ULICE / ČISTAČ ULICE	TRGOVKINJA/TRGOVAC
PILOT/PILOTKINJA	RAVNATELJ/RAVNATELJICA
KUHARICA/KUHAR	KNJŽNIČARKA/KNJŽNIČAR
CVJEČAR/CVJEČARKA	POLICAJAC/POLICAJKA

15. BUDI VIŠA OD STAKLENOG STROPA

ISHODI UČENJA

Odgojno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklus 3 (A.3.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklus 3 (A.3.2.)
- Razvija osobne potencijale – obrazovni ciklus 3 (A.3.3.)
- Upravlja svojim obrazovnim i profesionalnim putem – obrazovni ciklus 3 (A.3.4.)
- Obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklus 3 (B.3.1.)
- Prepoznaje važnost odgovornosti pojedinca u društvu – obrazovni ciklus 3 (C.3.2.)

Građanski odgoj i obrazovanje

- Promiče ravnopravnost spolova – obrazovni ciklus 3 (A.3.5.)

Poduzetništvo

- Upoznaje i kritički sagledava mogućnosti razvoja karijere i profesionalnog usmjeravanja karijere – obrazovni ciklus 3 (A.3.3.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

CILJEVI:

Osvijestiti neravnopravnost između muškaraca i žena u poslovnom svijetu, prepoznati vlastitu odgovornost u ukazivanju na nepravdu.

**Osvijestiti rodnu
neravnopravnost
u poslovnom
svijetu.**

POTREBNI MATERIJALI:

baloni raznih boja (minimalno 20), papirnate slamčice, masa za lijepljenje (*Patafix*, plastelin ili glinamol)

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:

Na ovom ćete se satu baviti time koliko naš rod utječe na naš izbor karijere, a jednog dana i mogućnost našeg napredovanja na poslu. Upoznat ćete svoje učenice i učenike s terminom **stakleni strop** pa svakako predložimo da se dodatno upoznate sa značenjem tog termina, a kratko pojašnjenje nalazi se u okviru *Jeste li znali?*

PREPORUČENI RAZREDI:

7. – 8. razred (uz prilagodbu primjenjivo i za srednju školu)

UVOD:

Na početku sata učenici i učenice imaju jednostavan i zabavan zadatak: napuhati balone.

GRUPNA AKTIVNOST:

U nastavku sata objasnite učenicama i učenicima njihov glavni zadatak: u manjim će grupama slagati „tornjeve od balona“ na način da svaka grupa slaže jedan toranj uz pomoć balona, slamčica i ljepljive mase (*Patafixa* ili plastelina). Neka svoje tornjeve grade gdje god žele, poželjno na klupama, a cilj je da naprave toranj koji će bilo kojim svojim dijelom dodirnuti strop, ili barem biti najviši od svih ostalih. **Materijale podijelite na način da jednoj grupi date više balona/slamčica.**

Prokomentirajte:

- *Kako vam je bilo graditi tornjeve?*
- *Čiji je toranj najviši, je li netko uspio dodirnuti tornjem strop?*
- *Bi li koja grupa mogla napraviti toranj i viši od stopa?*
- *Jeste li primijetili neku nepravdu? Kako ste se zbog nje osjećali – jeste li imali potrebu nešto prokomentirati ili riješiti tu nepravdu?* (pitanje i za onu grupu s više balona i za ostale s manje balona)

U nastavku sata porazgovarajte o jednoj učestaloj nepravdi o kojoj se ne govori dovoljno, a to je **neravnopravnost između muškaraca i žena kad je riječ o napredovanju na poslu i visini plaće.**

Podatak: S obzirom na to da su žene manje plaćene nego muškarci, znanstvenici:e su izračunali:e koliko dana u godini žene rade besplatno. Na taj način ispada da su u 2022. godini **od 15. 11. do kraja godine žene radile besplatno.**

Povežite nejednakost u dostupnim materijalima tijekom prijašnje aktivnosti s nejednakim prilikama koje žene i muškarci imaju kad je riječ o uvjetima i mogućnostima na radnom mjestu.

Pitajte ih što misle:

- *Zbog čega su muškarci u prosjeku za isti posao plaćeni više?*
- *A zbog čega općenito u prosjeku rade više plaćene poslove?*

Kod vas je većina grupa imala manje materijala pa nije imala jednake šanse napraviti najviši toranj. Što je to zbog čega žene nemaju jednake šanse na poslu kao muškarci?

Dođite do nekoliko zaključaka navedenih u *Jeste li znali?* okviru.

Predstavite učenicama i učenicima termin stakleni strop (koristite pojašnjenje u nastavku ili pronađite neki drugi izvor).

Zatim porazgovarajte o tome što mi kao mladići/djevojke, buduće odrasle žene/muškarci možemo napraviti kad vidimo nepravdu i nejednake prilike? Je li u redu šutjeti jer je nama dobro ili bismo trebali nešto reći? Podsjetite na aktivnost s balonima.

Napomena: ovu aktivnost i sličnu raspravu možete provesti kad razgovarate o bilo kakvim nejednakim šansama i nejednakim startnim pozicijama među raznim skupinama. Samo pripazite na to da fokus ne bude na osjećaju krivnje onih koji su u boljoj poziciji, već na tome što svi zajedno možemo napraviti da budemo ravnopravniji.

Jeste li znali?

STAKLENI STROP – (...)Taj pojam, naime, veže se uz prepreke s kojima se žene suočavaju u profesionalnom napredovanju i koje ih sprječavaju da dosegnu vrh hijerarhije u tvrtkama.

(...) najveća prepreka napredovanju žena u tvrtkama su predrasude koje su duboko ukorijenjene u društvu. To uključuje **odgoj žena za uloge koje im u društvu tradicionalno pripadaju, što isključuje poslovne ambicije i poslovnu karijeru**. Najveći ograničavajući čimbenik i dalje su obitelj i odgoj djece (...), **ni država niti tvrtke ne izlaze u susret ženama oko usklađivanja obiteljskih obveza i posla**.

Onim, pak, ženama koje uspijevaju uskladiti privatni i poslovni život treba puno više vremena za napredovanje nego što je potrebno muškarcima.

Izvor: <https://ravnopravnost.gov.hr/vijesti/okrugli-stol-zene-na-rukovodcima-pozicijama-i-pojam-staklenog-stropa/586>

Rasprava za one koji žele znati više:

Ako se učenicima i učenicama sviđa ova tema, možete ih potaknuti i na dublja promišljanja o razlozima za „ne-napredovanje“ žena do pozicija na kojima su muškarci. Tako primjerice jedan od razloga može biti i svjestan odabir drugačijih prioriteta u životu, npr. osobe koje visoko vrednuju odnose i svoje mentalno zdravlje češće vode računa o ravnoteži poslovnog i privatnog života. A možda vas učenice i učenici iznenade s još pokojom svojom teorijom ☺.

Prijedlog za nastavak aktivnosti:

Izvori u nastavku neka vam budu inspiracija u tome koje teme možete ponuditi učenicima i učenicama, a ako je to u skladu s njihovim mogućnostima, mogu koristiti i predložene izvore.

Predložite učenicima i učenicama da istraže jednu od ponuđenih osoba, tema ili da odaberu neku temu vezanu uz današnji nastavni sat. Neka rade individualno, u paru ili skupinama te prezentiraju svoj rad na način koji im najbolje odgovara. Od njihovih radova možete napraviti i izložbu koja će biti dostupna svim učenicima i učenicama, djelatnicama i djelatnicima škole, kao i svima koji će se naći u školskom prostoru.

- **Marija Jambrišak**

(predlažemo <https://belizagrebgrad.com.hr/marija-jambrišak-spisateljica-i-najvaznija-hrvatska-pedagoginja/>)

- **Malala Yousafzai**

(predlažemo knjigu *Ja sam Malala*)

- **Pravo glasa žena u svijetu/Hrvatskoj**

(predlažemo film redateljice Sarah Gavron - *Suffragette*)

- **Razlike u plaćama žena i muškaraca u Hrvatskoj**

(predlažemo <https://www.srednja.hr/novosti/zene-u-hrvatskoj-imaju-znacajno-manje-place-od-muskaraca-poznato-u-kojim-su-zanimanja-razlike-najvece/>)

- **Biti žena i biti muškarac u poslovnom svijetu**

(predlažemo <https://libela.org/sa-stavom/4018-uzalud-ti-kvalifikacije-i-iskustvo-zena-si/>)

- **Zašto je feminizam važan za muškarce?**

(predlažemo <https://studentski.hr/kolumne/zasto-je-feminizam-vazan-za-muskarce>)

16. #NETKOKAOTI

ISHODI UČENJA

Odgojno-obrazovna očekivanja u sklopu kurikuluma za međupredmetnu temu:

Osobni i socijalni razvoj

- Razvija sliku o sebi – obrazovni ciklusi 2 – 3 (A.2.1., A.3.1.)
- Upravlja emocijama i ponašanjem – obrazovni ciklusi 2 – 3 (A.2.2., A.3.2.)
- Opisuje/obrazlaže i uvažava potrebe i osjećaje drugih – obrazovni ciklusi 2 – 3 (B.2.1., B.3.1.)
- Razvija komunikacijske kompetencije (i uvažavajuće odnose s drugima) – obrazovni ciklusi 2 – 3 (B.2.2., B.3.2.)

Građanski odgoj i obrazovanje

- Promiče ravnopravnost spolova – obrazovni ciklus 3 (A.3.5.)

PREDVIĐENO TRAJANJE:

45 minuta

CILJEVI:

Ukazati na poruke i pritiske kojima su djeca i mladi izloženi na društvenim mrežama te razvijati otpornost učenica i učenika na virtualne pritiske, kao i njihovo samopoštovanje i zdravu sliku o sebi; prepoznati različiti prikaz žena i muškaraca u medijima, osvijestiti razliku u pritisku na žene/muškarce.

POTREBNI MATERIJALI:

flipchart papiri, flomasteri, računalo, internet

Osvijestiti pritiske kojima su mladi danas izloženi, naročito pritiske na djevojke u virtualnom okruženju.

VAŠA PRIPREMA ZA OVAJ SAT:

Pogledajte video [#NetkoKaoTi](#) pristigao na Forumov kreativni natječaj Oboji svijet 2016. godine koji su izradile učenice Škole za umjetnost, dizajn, grafiku i odjeću Zabok. Svakako predložimo, ako se osjećate u redu s tim, da podijelite s učenicima i učenicama svoju priču ili odgovore na postavljena pitanja. I oni će biti otvoreniji prema vama kad osvijeste da ste i vi nekad bili dijete ili mlada osoba koja je isto morala odrastati okružena raznim komentarima, vršnjačkim pritiscima ili očekivanjima okoline.

Ova će vam aktivnost pomoći i da osvijestite to koliko se vaši učenici i učenice izlažu opasnostima na internetu pa se na budućim satima posvetite i toj temi, u skladu s njihovim današnjim odgovorima. Za nešto drugačiji rad na ovoj temi predložimo stranicu <https://www.naivci.hr/>.

PREPORUČENI RAZREDI:

5. – 8. razred (uz prilagodbu primjenjivo i za srednju školu)

UVOD:

Na početku sata pitajte svoje učenike i učenice koje poznate osobe oni „prate” i neka svatko od njih odabere svoju jednu najdražu osobu – influencera ili influencericu.

Neka podijeli, tko želi, zašto bi baš izdvojio ili izdvojila tu osobu, zašto mu ili joj je toliko super... Svakako podržite i to ako netko kaže da ne prati nikog i da nije aktivan na društvenim mrežama, posebice ako radite s uzrastom mlađim od 13 godina.

Sada podijelite učenice i učenike u više skupina po četvero, dajte im veće papire i flomastere. Njihov je zadatak nacrtati profil na društvenoj mreži osobe koju će oni upravo izmisliti, a zapravo predstavlja mladića ili djevojku koji su jako popularni, uzor su mladima i njihov profil sadrži fotografije i ostali sadržaj koji je **must have** među mladima (imajte na umu da se skupine ravnomjerno podijele te da imate jednak broj muških i ženskih novo-osmišljenih likova). Neka se fokusiraju na to kako ta osoba izgleda, što sve prikazuje na svojim fotografijama ili videima, što kupuje ili promovira kao popularno... Neka budu kreativni pa daju ime svojem

influenceru ili *influencerici*, citat ili moto „koji živi” i sl. Pripazite da sadržaj koji učenice i učenici predstave nije uvredljiv ili nije usmjeren na nekog iz razreda. Kad završe sa zadatkom, neka predstave svoje likove.

Porazgovarajte:

- Što se posebno istaknulo kod vaših likova – postoje li sličnosti između crteža?
- Kako se putem društvenih mreža prezentiraju dečki, a kako cure?
- Osjećate li i vi pritisak vršnjaka da izgledate ili se ponašate na neki način?
- Koje još pritiske osjećate? (tipa pritisak da imaš dobre ocjene, pritisak da budeš dobro raspoložen, da budeš popularan, da probaš alkohol ili energetska pića, da budeš u vezi i sl.)
- Kako se nositi sa svim tim različitim pritiscima?
- Mislite li da su cure pod većim pritiskom?

ZAKLJUČAK:

Sat završite videom [#NetkoKaoTi](#) kojim će vam učenice jedne srednje škole pokazati kako je njima biti žena i što sve one vide kao problem s kojima se žene nose. Poruka njihova rada je: *Ovim radom želimo pokazati međusobno diskriminiranje žena i način na koji su djevojke odgajane da od malih nogu ‘služe’ samo kako bi ‘pasale’ muškarcima te sami utjecaj medija na njihovo razmišljanje.* Poruke ovog filma iskoristite kao motivaciju za nastavak aktivnosti (vidi Prijedlog za nastavak aktivnosti) te daljnji rad na ovoj temi.

Prijedlog za nastavak aktivnosti:

Neka učenici i učenice kroz sljedećih tjedan dana prate medije te posebno obrate pozornost na prikaz žena i muškaraca u medijima. Neka se podijele u nekoliko skupina, a svaka prati:

1. društvene mreže – Tko su osobe koje „pratite?” Koliko imaju pratitelja, što poručuju svojim objavama, kakvi su komentari ispod fotografija...?

2. reklame – Tko „prodaje” što? Kako su prikazane žene u reklamama, a kako muškarci?
3. *reality showove* – Tko je u žiriju? Tko koga bira, a tko je „izbor” i sl.
4. informativne emisije – Koliko ima gostiju stručnjaka ili gošća stručnjakinja? Tko izvještava o kakvom tipu vijesti?

Neka naprave prezentacije ili plakate, a njihove istraživačke radove podijelite i s ostalim učenicama i učenicima u školi.

Korišteni izvori:

Brkić, M. i Kožić, V. (Ur.) (2021). *Zbirka radionica 'Pokreni promjenu'*. Zagreb: Forum za slobodu odgoja. <https://startthechange.net/wp-content/uploads/2021/09/pokreni_promjenu_zbirka_radionica_hr_2021.pdf>. Pristupljeno 22. listopada 2022.

CARE International (2011). *Priručnik M: priručnik za obuku*. Banja Luka, BiH: CARE International. <http://www.problemiuponasanju.info/files/download/filename/22/M-Manual_HRV.pdf>. Pristupljeno 7. studenog 2022.

Centar Proventus (2021), *Zašto je važno razvijati hrabrost djevojčica da suprotstave rodnim stereotipima?* <<https://centarproventus.hr/zasto-je-vazno-razvijati-hrabrost-djevojčica-da-suprotstave-rodnim-stereotipima/>>. Pristupljeno 2. studenog 2022.

Dweck, C. S. (2008). *Mindsets and Math/Science Achievement*. Stanford University. <http://www.growthmindsetmaths.com/uploads/2/3/7/7/23776169/mindset_and_math_science_achievement_-_nov_2013.pdf>. Pristupljeno 2. studenog 2022.

Dweck, C. S. *The power of believing that you can improve* | TED Talk. <https://www.ted.com/talks/carol_dweck_the_power_of_believing_that_you_can_improve?language=en>. Pristupljeno 2. studenog 2022.

Gelenčir, M. (2021). Žene u Hrvatskoj imaju značajno manje plaće od muškaraca, poznato u kojim su zanimanja razlike najveće. *Srednja.hr*. <<https://www.srednja.hr/novosti/zene-u-hrvatskoj-imaju-znacajno-manje-place-od-muskaraca-poznato-u-kojim-su-zanimanja-razlike-najvece/>>. Pristupljeno 18. listopada 2022.

O' Grady, K. (2013). Uzalud ti kvalifikacije i iskustvo, žena si! *Libela*. <<https://libela.org/sa-stavom/4018-uzalud-ti-kvalifikacije-i-iskustvozena-si/>>. Pristupljeno 18. listopada 2022.

Gjurković, T., Vrsaljko, J. (2010). Dječaci ne plaču, djevojčice se ne ljute. *Ordinacija.hr*. <<https://ordinacija.vecernji.hr/budi-sretan/sretno-dijete/djecaci-ne-placu-djevojci-ce-se-ne-ljute/>>. Pristupljeno 2. studenog 2022.

Hrvatska – Bilješka o zemlji – rezultati istraživanja PISA 2018. <https://pisa.ncvvo.hr/wp-content/uploads/2019/12/PISA2018_bilje%C5%A1ka-o-Hrvatskoj.pdf>. Pristupljeno 25. kolovoza 2022.

Hrvatski jezični portal (2022), <<https://hjp.znanje.hr/>>. Pristupljeno 1. kolovoza 2022.

Hrabri telefon (2022), <<https://hrabritelefon.hr/>>. Pristupljeno 9. listopada 2022.

Inspiring the Future (2016). *Redraw the Balance*. <<https://www.inspiringthefuture.org/redraw-the-balance/>>. Pristupljeno 15. listopada 2022.

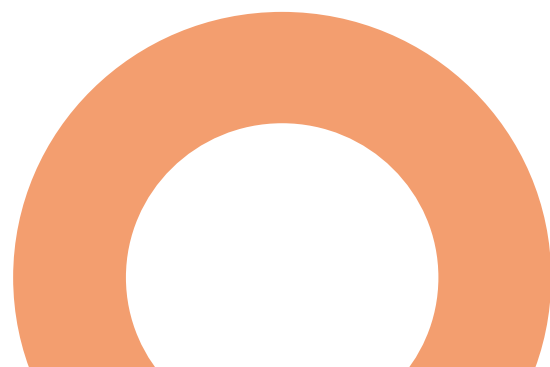
Kožić Komar, V., Munivrana, A. (2022). *22 ideje za otpornost – zbirka nastavnih listića za razvoj emocionalne otpornosti i suočavanja s krizom*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku. <<https://fso.hr/fso-publikacije/22-ideje-za-otpornost-zbirka/>>. Pristupljeno 2. studenog 2022.

Kožić Komar, V., Munivrana, A. (2022). *Tvoja supermoć: zbirka nastavnih listića za razvoj emocionalne otpornosti*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku. <https://fso.hr/wp-content/uploads/2022/12/TVOJA_SUPERMOC.pdf>. Pristupljeno 15. prosinca 2022.

Kraš (2022), <<https://www.kras.hr/hr/ijasamdomacica>>. Pristupljeno 29. studenog 2022.

Life Vest Inside, *Kindness Boomerang - One Day*. <<https://www.youtube.com/watch?v=nwAYpLVyeFU>>. Pristupljeno 29. studenog 2022.

Kožić Komar, V., S. Cesar i V. Pavlović (2021). *Smjernice za ostvarenje rodne ravnopravnosti u školama*. Zagreb: Forum za slobodu odgoja. <<https://fso.hr/fso-publikacije/smjernice-za-ostvarenje-rodne-ravnopravnosti-u-skolama/>>. Pristupljeno 2. studenog 2022.

Markočić Dekanić, A. i sur. (2019). *PISA 2018: REZULTATI, ODREDNICE I IMPLIKACIJE, Međunarodno istraživanje znanja i vještina učenika*. Zagreb: NCVVO. <https://pisa.ncvvo.hr/wp-content/uploads/2019/12/PISA-2018_izvje%C5%A1taj.pdf>. Pristupljeno 22. rujna 2022.

Medijska pismenost (2021). *Što su internetski memi i koja su im glavna obilježja*. <<https://www.medijskapismenost.hr/sto-su-internetski-memi-i-koja-su-im-glavna-obiljezja/>>. Pristupljeno 14. rujna 2022.

Mihaljević, M. (2021). *Muško i žensko u hrvatskome jeziku i leksikografiji – stereotipi i jezična diskriminacija*. Izvorni znanstveni rad. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. <<https://hrcak.srce.hr/file/394908>>. Pristupljeno 1. rujna 2022.

Munivrana, A., Perak, J. (2021). *Protresi! zbirka nastavnih priprema za razvoj emocionalne otpornosti i suočavanja s krizom*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku. <https://fso.hr/wp-content/uploads/2021/11/Protresi_zbirka-nastavnih-priprema_Skole-podrske.pdf>. Pristupljeno 16. studenog 2022.

Naivci.hr., <<https://www.naivci.hr>>. Pristupljeno 29. studenog 2022.

Nikolić, N. (2022). Domaćinstvo – izvannastavna aktivnost kojoj se učenici raduju. *PROFIL Klett*. <<https://www.profil-klett.hr/domacinstvo-izvannastavna-aktivnost-kojoj-se-ucenici-raduju>>. Pristupljeno 18. listopada 2022.

Piškor, M. (2020). Marija Jambrišak: spisateljica i najvažnija hrvatska pedagoginja. *Beli Zagreb grad*. <<https://belizagrebgrad.com.hr/marija-jambrišak-spisateljica-i-najvažnija-hrvatska-pedagoginja/>>. Pristupljeno 18. listopada 2022.

Pejić, I., Kožić Komar, V. (2022). *Škole zajedništva - priručnik za integraciju učenika i učenica iz Ukrajine u osnovne škole*. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku. <https://fso.hr/wp-content/uploads/2022/09/F02.22.08-OS_SKOLE_ZAJEDNISTVA_23092022_WEB.pdf>. Pristupljeno 28. listopada 2022.

Rukelj, K. i sur. (2020). *INTERAKTIVNI SADRŽAJ ZA UČENIKE - Stereotipi i predrasude*. Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNET. <https://edutorij.e-skole.hr/share/proxy/alfresco-noauth/edutorij/api/proxy-guest/64c3a641-b995-4824-b042-494073a857aa/html/2218_sints_Stereotipi_i_predrasude.html>. Pristupljeno 1. kolovoza 2022.

S. F. (2022). Zašto je feminizam važan za muškarce? *Studentski.hr*. <<https://studentski.hr/kolumne/zasto-je-feminizam-vazan-za-muskarce>>. Pristupljeno 2. studenog 2022.

UNICEF, *Brošura o Konvenciji o pravima djeteta na jeziku prilagođenom djeci*. <<https://www.unicef.org/croatia/media/2346/file/Bro%C5%A1ura%20o%20Konvenciji%20o%20pravima%20djeteta%20na%20jeziku%20prilago%C4%91enom%20djeci.pdfMo%C5%BFete%20im%20predstaviti>>. Pristupljeno 29. listopada 2022.

Vlada RH, Ured za ravnopravnost spolova (2006). *Okrugli stol: Žene na rukovodećim pozicijama i pojam "staklenog stropa"*. <<https://ravnopravnost.gov.hr/vijesti/okrugli-stol-zene-narukovodecim-pozicijama-i-pojam-staklenog-stropa/586>>. Pristupljeno 19. rujna 2022.

Vodopija, M. (2019). Razgovor s Danielom Martinovićem: Patrijarhalno društvo utječe na narative koji se prenose mlađim generacijama. *Libela*. <<https://www.libela.org/razgovor/10344-patrijarhalno-drustvo-utjece-na-narative-koji-se-prenose-mladjim-generacijama/>>. Pristupljeno 28. listopada 2022.

WordPress.org (2022), <<https://wordpress.org/openverse/?referrer=creativecommons.org>>. Pristupljeno 25. listopada 2022.

